

Perspektif

JULI-AUGUST / TEMMUZ-AĞUSTOS 2009 • Jg./Yıl: 15, Nr./Sayı: 175-176 İslam Toplumu Millî Görüş aylık yayın organı

Okullarda İslam Din Dersi

- AVRUPA'NIN SEÇİMİ
- EUROPAS WAHL

- CAMİLERİMİZ VE YENİ NESİLLERİMİZ
- UNSERE MOSCHEEN UND DIE NEUEN GENERATIONEN

7 gün
24 saat

En acılı
gününde
yanınızdayız

COMMUNAUTÉ ISLAMIQUE DU MILLÎ GÖRÜŞ
Cenaze Fonu

28 boulevard Poissonnière • 75009 PARIS

Tel.: 01 42 46 04 44 • Cep : 06 13 92 63 88

Faks: 01 42 46 04 14 • Email: cenazefonu@wanadoo.fr

www.cenazefonu.fr

IGMG Perspektif

IGMG AYLIK YAYIN ORGANI

JULI-AUGUST / TEMMUZ-AĞUSTOS 2009
Yıl/Jg.: 15, Sayı/Nr.: 175-176

ADRES · ANSCHRIFT

IGMG • Perspektif
Boschstr. 61-65, D- 50171 Kerpen
Tel.: 02237/ 656-0 • Fax: 02237/ 656 555
www.igmg.de E-Mail: dergi@igmg.de

YAYINCI · HERAUSGEBER
Islamische Gemeinschaft Millî Görüş
IGMG e.V.
Amtsgericht Bonn, VR 6621

Vertreten durch den Vorstand:
Osman Döring, Vorsitzender
Oguz Üçüncü, Generalsekretär
Ali Bozkurt, stellv. Vorsitzender

GENEL YAYIN YÖNETMENİ · CHEFREDAKTEUR
Oğuz Üçüncü
(V.i.S.d.P)

DİZGİ-LAYOUT
İlhan BİLGÜ

BASKI · DRUCK
Yavuzsöhne-Duisburg

Yayınlanan makale ve fikir yazılarının
sorumlulukları yazarlarına aittir.

Die in der Zeitschrift veröffentlichten
Meinungen binden die Autoren, nicht die IGMG.

İLAN SERVİSİ · ANZEIGENSERVICE

Tel.: 02237/ 656-201 • Fax: 02237/ 656 555
E-Mail: tanitma@igmg.de

ABONE SERVİSİ · ABONNEMENT

Islamische Gemeinschaft Millî Görüş
Lastschriftabteilung
Boschstr. 61-65, D- 50171 Kerpen
Tel.: 02237/ 656-0 • Fax: 02237/ 656 555
E-Mail: mitglied@igmg.de

Yıllık abone ücreti: 59,-EURO
Jahresabonnement: 59,-EURO
IGMG Genel Merkez Üyelerine Ücretsizdir
Für Vereinsmitglieder der IGMG kostenlos
Der Bezugspreis ist im Mitgliedsbeitrag enthalten

HESAP NO · BANKVERBINDUNG
DENİZ BANK AG
Kontonr.: 20 41 27 45 50
BLZ: 500 307 00

EDİTÖR

Selamların en güzeli ile

Ramazan'ın müjdecisi

Ramazan ayının müjdecisi ve üçayların ilki olan Receb ayına girmiş bulunuyoruz. Receb ayının başında idrak ettiğimiz Re-gaib Kandilini tebrik ederken, üçayların ve içinde gelecek olan mübarek kandil gecelerinin, hem İslam dünyasına hem de insanlığa hayırlar ve bereketler getirmesini niyaz ediyoruz.

Bir izin dönemine daha girdiğimiz şu günlerde, pek çoğumuz Türkiye'ye giderek yakın akraba, dost ve sevdiklerini ziyaret edecek. Müslümanlar olarak Sıla-i Rahim kavramının özüne uygun bir şekilde, akrabalarımızın ve dostlarımızın gönüllerini ve dualarını almak da bizim görevlerimiz arasındadır. Teşkilat olarak ise bizler, tatile çıkmıyoruz. Aksine, bu tatil dönemini, eğitim programlarımızın daha geniş çevrede yaygınlaşması ve özellikle çocuklarımızın eğitimi için önemli bir fırsat olarak değerlendiriyoruz. Onun içindir ki, camilerimiz, cemiyetlerimiz ve diğer teşkilatlarımızla çocuklarımız için hazırladığımız Yaz Okulları'yla yoğun bir eğitim dönemine giriyoruz. Tatile gitmeyecek olan çocuklarımızı bu programlara yönlendirerek, farklı bir tatil dönemi geçirmelerine yardımcı olalım.

Bu arada son araştırmalar, Almanya'da Müslüman nüfusun tahmin edilenden daha çok olduğunu ve ülkede 3,8 ila 4,5 milyon arasında bir Müslüman nüfus olduğunu ortaya koyuyor. Almanya'da, İslam dininin diğer dinlerle hukukî eşitliğinin tartışıldığı şu günlerde bu rakamların önemi giderek daha da artıyor. Zira hukukî eşitlik, resmî okullardaki din derslerinin ana-yasaya uygunluğu ile de doğrudan alakalı. Bu araştırmanın Müslümanların din dersi taleplerindeki haklılıklarını da destekliyor. Bu sayımızda, Abdulgani Engin Karahan, İslam din derslerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili bir değerlendirmede bulunurken, bu arada, Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'nde verilen din derslerinde okutulan "Saphir" isimli din dersi kitabıyla ilgili olarak da teşkilatımızın yaptığı değerlendirmeleri sizlere sunuyoruz.

Öte yandan, son oturumunu yapan Almanya İslam Konferansı pek çok eleştiri ve eksikliklerine rağmen önemli bir görev icra etti. Uzun zamandan beri ihmal edilen devletin Müslümanlarla diyalog kurması ve ülkemizdeki dinî çoğulculuğu kabullenmeye adım atması bu konferans sayesinde oldu. Atılan adımların, İslam ve Müslümanlar'ın Almanya'nın vazgeçilmez bir parçası olduğu gerçeğinin pratiğe geçirilmesini sağlanmasını bekliyoruz. Tekrar, üç aylarımızı tebrik ediyor, gelecek sayımızda buluşmak üzere diyoruz. Allah'a emanet olun.

• Oğuz ÜÇÜNCÜ

JULI-AUGUST / TEMMUZ-AĞUSTOS 2009

İÇİNDEKİLER

• YORUM

- Avrupa'nın seçimi 5
- Seçime az kaldı 6

• GÜNDEM

- IGMG neden Anayasayı Koruma Raporlarında yer alıyor? 8
- Okullardaki İslam din dersi nasıl olmalı? 10
- IGMG'nin, "Saphir" isimli kitap hakkındaki değerlendirmesi 12
- Aldatılmışlığın ve soykırımın adı: Srebrenitsa 16

• TEŞKİLAT

- Kutlu Doğum Haftası'nı dolu dolu kutladık 18
- Bir IGMG hizmeti: Yaz Okulları 20

• İSLAM VE HAYAT

- Cömert ol, kurtul! 22
- Cami ve yeni nesillerimiz 24

• TOPLUM

- Piyasa düşmanı Kapitalizm 26

• DÜNYA

- Seçim sonrası İran 28
- İran 30

• KÜLTÜR

- Ticaret 32

• İSLAM UND LEBEN

- Unsere Moscheen und die neuen Generationen 34

• AKTUELL

- Srebrenica 36

• KOMMENTAR

- Europas Wahl 38

Avrupa'nın seçimi

İlhan BİLGÜ • ibilgu@igmg.de

Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kullanma oranının yüzde 43 gibi demokrasi adına endişe verici seviyeye düşmesi, birliğin geleceği ile ilgili soruları artırdı. 736 üyeli parlamentoda ırkçı ve yabancı düşmanı partilerin oranı giderek yükseliyor. Yaklaşık 100 üye ile temsil edilen aşırı sağcılar Fransa'da oy kaybederlerken Orta ve Kuzey Avrupa'da yükselişte. Örneğin Finlandiya'da 13 Milletvekilinden birisini Gerçek Finler Partisi kazanırken, Bulgaristan'da 17 üyeden 2'sini Ataka Partisi kazandı. Hollanda'da ise İslam düşmanı ırkçı parti Özgürlük Partisi 25 üyenin 4'ünü aldı. Avusturya'da Dr. Martin listesi ile Özgürlük Partisi 17 üyenin 5'ini alırken, Danimarka'da Halk Partisi 13 üyenin 2'ini aldı. Romanya ve Macaristan'daki ırkçı partiler de 3'er üye kazandı. Öteyandan, Polonya'da ise Euroscepticler olarak bilinen Avrupa karşıtı Hukuk ve Adalet Partisi, 50 üyenin 15'ini alarak sürpriz yaptı.

Vatandaşlar, birlikten umudunu mu kesmişti, yoksa, birlik kendisini vatandaşa mı anlatamamıştı? Bu soruların cevabı aslında, Avrupa'nın hemen hemen hiç bir ortak sorununun, seçim propaganalarında gündeme gelmemesinde saklı. Zira, ortak sorun olarak tartışılan en önemli konu, seçim sonuçlarında da kendisini gösteren Avrupa karşıtlığıydı. Avrupa karşıtlığını öne çıkaran partilerin oylarındaki gözle görünür artış, vatandaşın gözünde birliğin artık giderek önemini yitirdiğini gösteriyor. Seçmeni bırakın, partilerin zihinlerinde de Avrupa konusunda oturmuş bir şey yok. Örneğin, Almanya'nın iki büyük partisi olan CDU'nun "Biz Avrupa'dayız", SPD'nin ise "Avrupa'ya daha çok SPD gerekiyor" şeklindeki içeriği pek de kavranamayan sloganlar, Avrupa konusunun partilerin de kafasında tam olarak yer edinmediğini ortaya koyuyor. Böyle bir ortamda, daha kendileri bir Avrupa olgusuna ulaşamayan partilerin vatandaşın seçimlere olan ilgisizliğinden yakınmak yerine, Avrupa'nın kurumsal şekillenmesi ve etkinliği üzerine yoğunlaşması gerekiyor. Her şeyden önce, Avrupa Birliği'ndeki karmaşık yapı ve Parlamento'nun yetkilerinin sınırlı oluşu, vatandaşların doğrudan kararlara katılımını azaltıyor. Birliğin bu devasa yapısı, vatandaşın gözünde aynı zamanda büyük bir bürokratik engel mekanizmasını temsil ediyor.

Vatandaşın kafasında bir sürü soru var. Avrupa Birliği nedir? sorusuna şu anki haliyle tatminkâr bir cevap bulmaları da zor. Birlik, tek bir devlet midir? Federal ya da konfederatif midir? Bir devletler topluluğu mudur? Vatandaşlar, kararlara ve uygulamalara ne kadar etki edebiliyor ve sorumluları denetleyebiliyor? şeklindeki can alıcı sorulara bulunacak cevaplar, hem evet hem de hayır şeklinde. Bu iki şekilde verilecek cevabın her ikisi de doğru. Bu ikilemli yapı, birliği sınırladığı gibi, vatandaşın sorularını da çoğaltıyor. Barışın korunması, kişilerle mal ve hizmetlerin büyük oranda serbest

dolaşımı, ortak para biriminin kullanılabilmesi, yasaların birbirine uyumlu oluşu ve ortak bir üst yargı organına sahip olma gibi, üyelerin beraber hareket etmesini sağlayan bu mekanizmanın, bir üst iktidar olup olmadığı da sorgulanıyor. Çevre sorunları ve tüketici haklarının korunması haricinde, yasama ve karar alma yetkisine sahip olmayan Parlamento, birliğin asıl icra ve karar organı olan komisyonunun tesbitinde değil, onaylanmasında yetkili. Bu yüzden ki vatandaş böyle bir birliğe katkı yapmakta tereddüt gösteriyor.

Bir demir ve çelik birliği olarak doğan Avrupa Birliği, Avrupa Ortak Pazarı sürecini de atlattıktan sonra nihayet birliğe dönüştü. Lizbon sözleşmesi ile tam kurumsallaşması düşünülen birlik, sözleşmenin üye ülkelerden İrlanda'da halk oylaması sonunda reddedilmesiyle resmiyete kavuşmadı. Fransa, Hollanda, Danimarka ile Çek Cumhuriyeti'nde de bu sözleşmeye karşı bir direniş var. Yani, adeta henüz kendisini bile yasal olarak tanımlama sürecini tamamlayamamış olan Avrupa Birliği, vatandaşlarını ikna edebilecek bir yapılanmaya kavuşmak zorundadır.

Avrupa Birliği deyince, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonu gibi ayrı ve neredeyse birbirine karışmış görevleri yürüten üç farklı müessese söz konusu. Ayrıca, yine merkezi Strasburg'da bulunan, ancak bayrağı ve marşı aynı olsa da, bir başka Avrupa Konseyi daha var. Bu konseyin de kendisine bağlı bir parlamentosu var. Birlik üyeleri ile birlikte, diğer Avrupa ülkeleri de bu konseye ve bu konseyin parlamentosuna ayrıca üye.

Bu karmaşıklık ve görevlerin içiçe geçmişliği, bir yönüyle doğrudan vatandaş ilgilendirmiyor. Ancak, millî meclis ya da hükümetlerin karar ve icraatlarının birlik hukukuna bağımlı olması ve çoğunlukla Brüksel'de itiraz görmesi de, vatandaşlar tarafından bürokrat ve teknokrat hegemonyası olarak değerlendiriliyor. Dolayısıyla son seçimler, vatandaşların birliğe olan itimatlarını yavaş yavaş kaybettiklerine işaret ediyor. Üye ülke vatandaşlarının hayatlarını doğrudan etkileyen bir üst yönetim olan Avrupa Birliği, vatandaşlarının itimatını pekiştirebilmek için uğraşırsa da, başarılı olamadığı anlaşılıyor.

Lisbon sözleşmesi ile müesseseleşme yolunda bir adım atan birlik, farklı bir üst devlet oluşturuyor imajını da yok edemedi. Hâlbuki, Lisbon sözleşmesi, vatandaşın kafasındaki pek çok soruya cevap verebilecek durumdaydı. Sözleşme, karar ve denetleme mekanizmasında vatandaşa daha fazla yetki veriyordu. Sonuç olarak, hukukçuların bile anlamakta zaman zaman zorluk çektiği hukukî bir sözleşmenin, içeriğini dahi okuyup tartma imkanı olmayan vatandaşa onaylatılması, umulmadık bir direnişle karşılaştı. Şimdi vatandaş böylece isteksiz de olsa seçimini yapıp, görevi Avrupa Birliği'ne devrederek gelişmeleri bekliyor.

Seçime az kaldı

Siyasî partiler, iktidarı ve muhalefetiyle, parti içi ödevlerini yerine getirmekle meşgul. Kim nereden aday olacak? Seçmenin karşısına hangi seçim programıyla çıkılacak? Seçim propagandası döneminde nasıl bir strateji izlenecek?

Ünal KOYUNCU • ukoyuncu@igmg.de

Her seçim dönemi bir bakıma o ülkenin siyasal muhasebe dönemidir. Ülkenin siyasal geleceğini ele almaya aday partiler hesap verirler, sorgulanırlar ve vaadlerde bulunurlar. Parti mensupları, ülkenin daha iyiye gitmesi için kendi ideoloji ve programlarıyla örtüşen konuları vatandaşla yüzleştikleri ortamlarda dile getirirler. İktidar partileri, sahip oldukları icraat makamında seçim sonrası dönemde de kalabilmek için hizmetlerinin reklamını yaparlar. Buna karşın muhalefet partileri, iktidarı, yerine getiremedikleri sözlerden ve yanlış yaptıkları düzenlemelerden dolayı köşeye sıkıştırmaya çalışırlar. Bütün bu yaşananlarla ülke, topyekün bir muhasebe ve dönüşüm süreci geçirir.

Almanya, 27 Eylül 2009 tarihinde gerçekleştirilecek olan federal meclis seçimlerine doğru böyle bir dönemin içine girmiş bulunmakta. Siyasî partiler, iktidarı ve muhalefetiyle, parti içi ödevlerini yerine getirmekle meşgul. Kim nereden aday olacak? Seçmenin karşısına hangi seçim programıyla çıkılacak?

Seçim propagandası döneminde nasıl bir strateji izlenecek? Bu sorulara, partilerin ilgili organlarında kendi ideolojileriyle örtüşen cevaplar bulduktan sonra, seçim maddesi, 27 Eylül gününe kadar ülke gündeminin ilk sıralarında yer alacak. Siyaset alanının temel ritüeli olan yaklaşan seçimler nedeniyle, siyasetin bu ülkede yaşayan göçmenler açısından anlamı üzerinde durmak faydalı olacaktır. Bundan önce, Almanya siyasî partileriyle ilgili temel bir özelliği kısaca açıklamak gerekecek.

Partilerde egemen olan istikrar

Almanya'nın partiler sistemini incelediğimizde dikkatimizi çeken en önemli özellik, şekil ile söylemin istikrarlı bir bütünü oluşturmalarıdır. Bu vasıf, Türkiye'deki partiler sistemiyle kıyaslandığında daha bariz bir şekilde belirginleşir.

Türkiye'de, askeri müdahaleler, sivil toplumdaki eksiklikler ve karizmanın toparlayıcı rolü nedeniyle bir siyasî söylem, farklı dönemlerde farklı şekillerde isimlerde siyaset sahnesinde yer almıştır. Buna karşın Weimar Cumhuriyeti faciasının ardından militarizmin siyasal alandan topyekün saf dışı bırakılışı, halk eğitiminin ve kurumsallaşmanın köklü bir geleneğe sahip olmasından dolayı sivil kanadın göreceli eğitilmiş olması, siyaset dünyasında var olan büyük partilerin ideolojileriyle şekillerinin Almanya'nın 60 yıllık tarihinde hep aynı kalmasını sağlamıştır.

Bu tespitlerimizin pratikteki anlamı, CDU'nun muhafazakarların, SPD'nin sosyal demokratların, FDP'nin liberallerin ve Yeşiller'in çevrecilerin partisi olmasıdır. Bu partiler kuruluşlarından bu yana hep aynı isim ve söylem ekseninde siyasette etkindirler. ¹ CDU ve FDP parti ideolojilerini "sermaye" merkezli gerekçelendirirken, SPD ve Yeşiller varlıklarını "emek" üzerinden izah etmektedirler. Son iki parti "evrensel değerlere" vurgu yaparken, ilk iki parti "milli-manevi" değerleri ön plana çıkarmaktadırlar. Bu durumun doğal bir uzantısı olarak partiler arasında yapılan tartışmalarda konular, emek-sermaye ve evrensel değerler-millî değerler kutupları arasında gidip gelmektedir. Sermaye taraftarları üretim, gelişim, zenginlik ve güç uğruna diğer hayati unsurları arkaplanı iterken, emek ta-

raftarları buna karşın adalet, paylaşım ve hayat şartlarının korunması gibi değerleri ölçü kabul etmektedir.

Siyasî partiler dünyasını anlamada önemli olan, gerek içerik ve gereksede şekilde kendisini gösteren istikrar olgusu, siyasette etkin olmak isteyen göçmenlerin göz önünde bulundurmaları gereken bir esastır. Burada ele alınması gereken soru, istikrar kavramının anahtar rol oynadığı bir siyasette, ülkede yaşayan yabancı ve göçmenlere ilişkin üretilen parti söylemlerinde ne tür bir istikrarın geçerli olduğudur. Mihenk taşı sermaye ve milli-man-evi değerler olan bir partinin göçmenlere bakışı nasıldır? Aynı soruyu emeği kutsayan partilere yöneltmekte mümkündür. Bu soruya verilecek cevap, göçmenlerin siyasî partilere yönelik duruşunu şekillendirecektir.

Yaklaşan genel seçimle ilgili bir değerlendirme yazısında gündemdeki gelişmelerden kopuk gibi gözükken bu arkaplan bilgilerine ne gerek var diye sorabiliriz. Fakat günübirlik yaklaşımlardan ziyade kalıcı yatırımların gerçekleşmesini istiyorsak, bu arkaplan bilgilerini işlememiz ve alınan dersler sonucunda bir tavır sergilememiz gerekecektir. İçerisinde yaşadığımız toplumun siyasetini belirleyen öge hakkında fikir sahibi olmak, bu alanı hesaba katan herkes için faydalıdır. Okunmaya değer diğer bir alan, bizden önceki neslin bu alandaki başarı ve başarısızlıklarına ilişkin bilgilerdir.

Birikim ve siyasette aktif olmak

Bilindiği gibi, ikinci dünya savaşı sonrası yeniden kurulan Almanya ekonomisi 50'li yıllardan sonra işçi açığı nedeniyle yeni emek gücüne ihtiyaç duymuş ve bu ihtiyacını dışarıdan gelen misafir işçilerle karşılamıştır. Sosyal demokratların işçi haklarına verdiği önem ve devletler arası sözleşmeler nedeniyle misafir işçilerin iş hayatından doğan sosyal sigorta haklarında eşitlik sağlanmıştır. Geride bırakılan tarihi sürece baktığımızda aynı eşitliğin dini ve kültürel alanda sağlanamadığını görmekteyiz. Anavatana geri dönüş hesaplarıyla toplumun kenarında hayatını sürdüren misafir işçilerin dini ve kültürel haklarına yönelik yatırımların o dönemde göz ardı edilmesi düşündürücüdür. Buna sebep olarak sadece geri dönüş düşüncesini zikretmek, konunun sebebini anlamak için yetersizdir. Dönemin Türkiye kökenli sosyal demokratları ile muhafazakarları arasındaki bilgi-tecrübe birikimi farklılığı da sorunu izahta önemli bir noktadır. Buna ek olarak muhafazakar kesimin ideolojik nedenlerden dolayı yanlış yönlendirilmesi ve Almanya muhafazakarları ile göreceli mesafe, muhafazakar taleplerin kamusal çerçevede ele alınmasını yavaşlatmıştır. Sonuç olarak, yaşanan olumsuz tecrübeler, göçmenlerin dini ve kültürel alanda-

ki ihtiyaçlarının bir sorunlar yumağı olarak birikmesine neden olmuştur.

Biyografimizde göç arkaplanına sahip olan kişiler olarak toplumsal ve bireysel ihtiyaçlarımızı gideren unsurların yasallaşmasını istemekteyiz. Bu talebimizin gerçekleşmesi siyaset sahnesinde göstereceğimiz etkinliğe bağlıdır. Zira siyaset, hak taleplerinin şekillendirildiği ve bu şekillenme sonucunda hukuki düzenlemelerin ortaya çıktığı bir alandır. Siyaset, önceki nesillerden bugüne miras kalan birikmiş sorunların çözümünde yapıcı bir faktör, toplumsal katılımın sağlanmasında imkanlar sunan bir mecraadır. Göçmenlere yönelik haksızlıkları hesaba kattığımızda bu mecraada yer almanın tartışılmazlığı ortadadır. Savunduğumuz söylemin istikrarı önceleyen bir siyaset düzeninde kabul görmesi, bizim reel siyaset dünyasında gösterdiğimiz istikrarlı çabanın ürünü olacaktır.

Siyasetin kendine has bir sosyalizasyon süreci vardır. Kişisel gayretle birlikte ekip çalışmasını, daha doğrusu insan kaynakları ağını gerekli kılar. Gerek sosyalizasyon ve gerekse de ağdan mahrumsanız, siyasette başarılı olmanız kolay değildir. Siyasal alanda sosyalizasyon ve ağ kurmada siyasî partiler anahtar rol oynamaktadır. Her iki konu için verebileceğimiz en iyi örnek, Yeşiller Partisi eş başkanı Cem Özdemir'dir. Onun genç yaşta Yeşiller içerisinde aktif olarak parti içinde bugünkü konuma gelmesi, göç kökenli gençlerin dikkate almaları gereken bir birikimdir. Aynı şekilde, bu parti içerisinde kurulan Yeşil Müslümanlar grubunu, Müslümanların haklarının siyasal platforma taşınması doğrultusunda yerinde bir adım olarak takip etmelidir.

Bütün bunlarla birlikte unutulmaması gereken temel nokta, bir vatandaş olarak siyasette yer almanın doğal bir hak, daha doğrusu bir vatandaşlık görevi olduğudur. Bu vazifeyi ifa etmede en tanınan yöntem oy kullanmaktır. Tabii bunun için Alman vatandaşlığı şarttır. Ancak, bu yöntemin siyasal katılımı sağlayan tek yol olduğunu söylemek yetersizdir. Çünkü, seçim dönemleri, siyasal katılım açısından farklı imkanlar sunmaktadır. Oy kullanmanın dışında seçim mitinglerine ve toplantılarına katılarak da siyaset alanında var olduğunuzu gösterebilirsiniz. Sorunları bu platformlarda gündeme getirmek, meselelerin siyasilerin gündemine gelmesini sağlayacaktır. Bununla birlikte bu ortamlarda milletvekili adaylarıyla tanışmanız ve ilişki ağını geliştirmeniz de mümkündür.

¹ Burada, Almanya'nın tamamının partisi olma yolunda ilerleyen Die Linke partisi ile muhafazakarların Bavyera eyaleti partisi olan CSU değerlendirmeye alınmamıştır.

Cem Özdemir

IGMG neden Anayasayı Koruma Raporlarında yer alıyor?

İslamî kimliğin korunmaya çalışılması anayasaya aykırı bir teşebbüs mü?

Anayasayı Koruma Dairelerinin raporlarındaki değerlendirmelerde sıklıkla “şeriat” gibi göz alıcı kavramlar kullanılmaktadır. Yukarıdaki örnekte olduğu gibi, bağlama daha uygun olan “din” kavramının kullanılmamasının sebebi ise, din kavramının, okuyucunun zihninde hedeflenen tehdit çağrışımları yapmamasıdır.

Mustafa YENEROĞLU • myeneroglu@igmg.de

Islam Toplumu Millî Görüş, kuruluşundan bugüne Anayasayı Koruma Dairesi'nin gözlemi altında bulunuyor. Eskiden “Türkiye'nin laik devlet sistemini ortadan kaldırmak”¹ veya “tüm dünyanın İslamlaştırılması”² gibi iddialar, IGMG'nin Anayasayı Koruma Raporuna girmesine gerekçe gösterilirken, artık³ bu iddiaların yerini - şimdiye kadar çok açık bir şekilde ifade edilmeyen ama asıl gerekçe olan - Müslümanların “dinî ve kültürel kimliklerini”⁴ güçlendirme tasviri almaktadır.

Bu bağlamda 2008 yılı Anayasayı Koruma Raporunda şu ifadeler yer alıyor: “İslam Toplumu Millî Görüş e.V. (IGMG) Almanya'da en çok üyeye sahip İslamcı kuruluştur. IGMG, kendisini entegrasyon yanlısı ve özgürlükçü demokratik temel düzenin esaslarına dayalı bir kuruluş olarak göstermeye çalışmaktadır. Ancak IGMG'nin, Müslümanların dinî ve kültürel kimliklerini güçlendirme ve Alman toplumuna asimilasyonu engelleme amacına yönelik faaliyetleri, Almanya'da İslamcı bir çevrenin oluşmasını ve genişlemesini destekler mahiyettedir.”⁵

Bu amaç doğrultusunda IGMG tarafından legalist⁶ bir strateji takip edildiği belirtiliyor: “İslam Toplumu Millî Görüş e.V. (IGMG), Almanya'da faaliyet gösteren en büyük Türk-İslamcı çatı kuruluşu olarak, hedeflerini Alman hukuk düzeni çerçevesinde takip eden legalist kuruluşlardan biliniyor. Yeni farklı eğilimlere rağmen... IGMG'nin

takip ettiği hedef, hiç şüphesiz kayıtsız şartsız bir şekilde bağımsız bir Türk-İslam kimliğini korumaktır. Bu hedef uyuma aykırı yönelmeleri beraberinde getirebilir.”⁷

“Aynı zamanda (IGMG) legalist bir strateji takip ederek, taraftarlarına Almanya genelinde şeriata uygun bir yaşam sürebilecek alanlar oluşturmayı hedeflemektedir. Bu hareket tarzı paralel toplumların oluşmasına yardımcı olabilir ve radikalleşme sürecine yol açabilir.”⁸

Anayasayı Koruma Dairelerinin raporlarındaki değerlendirmelerde sıklıkla “şeriat” gibi göz alıcı kavramlar kullanılmaktadır. Yukarıdaki örnekte olduğu gibi, bağlama daha uygun olan “din” kavramının kullanılmamasının sebebi ise, din kavramının, okuyucunun zihninde hedeflenen tehdit çağrışımları yapmamasıdır. Aynı çağrışım hesapları “dışa kapanma”, “gettolaşma”, “paralel toplum” gibi kavramlarla da yapılmaktadır.

Bu tür metodlarla sözde “ötekine” karşı saldırı hattı, güçlü bir şekilde desteklenirken, Müslüman karşıtlığı söylemle de kaynaştırılmaktadır. Müslümanların dindarlıklarının artması umumiyetle, uyuma aykırı olarak damgalanıyor. Anayasal koruma altında olan faaliyetler ise, din özgürlüğü ilkesi göz ardı edilerek, oluşabileceği varsayılan “büyük tehlikelere” dikkat çekilmek suretiyle teşhir ediliyor.

Müslümanlarla ilgili politik stratejinin uygulanması

bağlamında, Anayasayı Koruma Dairelerinin nasıl bir “entegrasyon modelini” göz önünde bulundurduğunu anlamak hiç de güç değil. Buna göre, iki kutup olarak Müslümanların “problemlî” dinî yaşamının karşısında homojen ve kültüralist bir Alman kolektivizmi, ölçü olarak alınması gereken bir olgu olarak durmaktadır. Neticede asimilasyonsuz entegrasyonun mümkün olmadığı telkin ediliyor:

“IGMG, devamlı olarak entegrasyondan yana olduğunu bildiriyor. Ama diğer yandan da bunu asimilasyondan keskin bir şekilde ayırıyor. Kendi görüşlerine göre, Müslümanlardan bu talep ediliyor ve bu kendi kültürel kimliklerinden vazgeçme manasına geliyor. IGMG, taraftarlarına Kur’an ve Sünnetin kurallarına uygun bir hayat yaşayabilmeleri için hukukî sorunlarda Müslümanlara destek oluyor. Din özgürlüğüne dayanarak, örneğin, İslamî usullere göre hayvan kesimi, hayatın her alanında başörtüsünün serbest olması ve kız çocuklarının yüzme derslerinden muaf tutulmaları gibi hususları şiddetli bir şekilde savunuyor... Sonuç olarak, bu tür bir toplum modeli, entegrasyonu değil, aksine dışa kapanmayı ve paralel toplumları teşvik eder.”⁹

“Teşkilatın ilkelerinden sapma veya çoğunluk toplumu tam olarak uyum sağlama kabul edilmiyor. İslamî kimliğin asla unutulmaması gerektiği vurgulanıyor.”¹⁰

“İslamcı tutumlar, en çok da, örf ve adetlerin çoğunluk toplumuna açık bir şekilde tezat teşkil ettiği eğitim gibi konularda meydana çıkıyor... Bu alanda manşetlere konu olan başörtüsünün yanında, beyinlerin mücadelesi veriliyor... Bunlar, okul hayatında, öğretmen ve öğrencilerin başörtüsü takmaları, Müslüman kız çocukları için yüzme dersleri, yine Müslüman kız çocukları için okul gezilerine katılma, devlet okullarındaki din dersleri, Müslüman çocuklar için yatılı okul kurulması gibi tartışmalı konularda kendisini gösteriyor... Günlük ihtiyaçların karşılandığı kendi kurumları ve göçmenlerin bu çevrelere yönlendirilmesi, aynı zamanda kadınların çalışmaması, geleneksel İslamî yaşam şekillerine geri dönüşü kolaylaştırıp teşvik etmiştir. Bunlar organize olmuş şekli ile, Alman hukuk düzenine ters düşebilecek değer konseptlerini yaygınlaştırmaktadır.”¹¹

Genç, bilinçli Müslüman bir elit, giderek artan bir şekilde, gerçekleştirilmesi entegrasyona engel teşkil eden taleplerde bulunuyor. Bir internet sitesinde, hukukî problemi olan Müslümanlara, örneğin kız çocuğunun yüzme derslerinden muaf tutulması gibi konularda yardımcı olunuyor. Genç bir hukukçu grubu, ayrıca, iş hukuku alanında, örneğin başörtüsü takma veya helal hayvan kesimiyle ilgili konularda danışmanlık hizmetinde bulunuyor.”¹²

“[İslam Toplumu Milli Görüş e.V.] gibi¹³ “sözde yasal” İslamcı organizasyonlar, şiddet içeren “kutsal savaş” (cihad) için asker toplamıyorlar. Hatta, genç Müslümanlara yönelik [kutsal savaş anlamında] cihad görüşünün aşılmasına karşı alternatif bir kimlik çalışmasını yürüttüklerini de [haklı olarak] iddia edebilirler. Ancak,

bununla beraber sorulması gereken soru; güçlü bir şekilde “İslamî kimliğin” korunmasına yönelik faaliyetler, entegrasyona aykırılığı derinleştirmez mi ve ayrıca İslamcı paralel toplumların oluşmasına ve radikalleşmeye, yani siyasal ekstremizme (İslamcılık) entegre olmaya neden olmaz mı? sorsudur.”¹⁴

Anayasayı Koruma Daireleri’nin raporlarında yer alan bu ifadeler aslında her şeyi anlatıyor. Daha detaylı bir yorum yapmaya gerek dahi yok. Her okuyucu, bir İslamî cemaat olarak IGMG’nin doğal olan “İslamî kimliği” koruma hedefini taşıyan faaliyetlerinin mi, yoksa, Anayasayı Koruma Daireleri’nin kamu imkanlarıyla desteklenen İslam karşıtı söylem ve yayınlarının mı özgürlükçü demokratik temel düzene karşı bir tehdit oluşturabileceğine dair bir kanaata varabilir.

Bu açıklamalar aynı zamanda şu soruyu da zorunlu kılıyor: Anayasayı Koruma Daireleri artık, Müslüman kimliğinin sorgulanmasına ve İslam ile ilgili önyargıların güçlendirilmesine mi odaklandı?

Bununla birlikte, Anayasayı Koruma Daireleri’nin yasal görevleri ve Anayasa’ya aykırı hareket edip etmedikleri sorusu da ortaya çıkıyor. Bu konudaki siyasî sorumluk, Anayasayı Koruma Daireleri’nin bağlı bulunduğu İçişleri Bakanlıklarına aittir.

¹ Bkz. farklı yıllardaki Federal Anayasayı Koruma Dairesi Raporları 1997, S. 147; 1998, S. 159; 1999, S. 164; 2001, S. 195

² Bkz. Federal Anayasayı Koruma Dairesi Raporu 1997, S. 147; 1998, S. 159; 1999, S. 164; 2001, S. 195

³ Önceki iddialar raporlarda halen yer alıyor olmakla birlikte, daha çok ikincil konumda ve kullanılan dil olarak ta hafifletilmiş şekilde.

⁴ Federal Anayasayı Koruma Dairesi Raporu 2008, S. 178; Bkz. Raporlardaki dilsel farklılıklar 2004, 186; 2005 S. 194, 221, 222; 2006, S. 249/250; 2007, 184;

⁵ Federal Anayasayı Koruma Dairesi Raporu 2008, S. 178

⁶ “legalist” kavramının ne manaya geldiği hakkında Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti (NRW) İçişleri Bakanlığı’nın internet sitesinde şu ifadeler yer almakta; “Kendi İslami düşüncelerini politik olarak gerçekleştirme hedefi, yasal yollarla var olan hukuk düzeni içerisinde takip edilir” <http://www.im.nrw.de/sch/578.htm#> ; “Sayasal İslam” kavramıyla aynı manaya gelen, Bkz. Puschnerat in Kemmenies (Yayınlayan), “Terrorismus und Extremismus”, 2006, S. 228

⁷ Schleswig Holstein Eyaleti Anayasayı Koruma Dairesi Raporu 2008, S. 83; Ayrıca Bkz. Federal Anayasayı Koruma Dairesi Raporu 2006, S. 212/213: “Çalışma alanları ağırlıklı olarak Türk gençlerine, üniversite öğrencilerine ve kadınlara yönelik, dini ve kültürel kimliğin korunmasını hedef alan eğitim ve öğretim çalışmalarıdır; Benzer ifadeler için Bkz. Niedersachen Eyaleti Anayasayı Koruma Dairesi Raporu 2008, S. 26

⁸ Federal Anayasayı Koruma Dairesi Raporu 2008, S. 178

⁹ Hessen Eyaleti Anayasayı Koruma Dairesi Raporu 2008, S. 51

¹⁰ Niedersachsen Eyaleti Anayasayı Koruma Dairesi Raporu 2008, S. 30/31

¹¹ Baden Württemberg Eyaleti Anayasayı Koruma Dairesi, http://www.verfassungsschutz-bw.de/kgi/islam_dtl_start.htm

¹² Baden Württemberg Eyaleti Anayasayı Koruma Dairesi, http://www.verfassungsschutz-bw.de/kgi/islam_dtl_start.htm

¹³ bakınız nerdeyse aynı metin, tek farkı IGMG’nin de açıkça zikredilmiş olması, Puschnerat in Kemmenies, S. 223

¹⁴ “Ekstremizm ve Terörizme karşı önleyici tedbir olarak Entegrasyon”, Federal Anayasayı Koruma Dairesi yayını, 2007, S. 5

Okullardaki İslam din dersi nasıl olmalı?

Din ve dünya görüşü açısından tarafsız olan devlet, dinî konular kendi alanını teşkil etmediği için, din dersinin içeriğini belirleyemez. Devletin, inançla ilgili konularda veya gerçek dinin ne olduğu hususunda fikri yoktur, tarafsızdır.

Abdulgani Engin KARAHAN • akarahan@igmg.de

Almanya'da, daha 1979 yılında Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Eğitim Bakanlığı ilk "İslam din dersi" genelgesini çıkardı. Eyalet, Müfredat Geltirme Enstitüsüne o dönemde, yapılması planlanan İslam din dersinin içeriği hakkında bir atölye çalışmasını gerçekleştirmekle görevlendirildi.

Aradan yirmi yıl geçtiği halde, bugün halen okullarda Anayasaya uygun bir din dersi uygulaması sağlanmış değil. Çok sayıda eyalet farklı isimler altında kendine göre farklı katılımlarla pilot uygulamalar yapıyor. Berlin'deki din dersleri uygulamasına bir kenara bırakacak olursak, bu uygulamaların hepsinin ortak yönünün, hiçbir İslamî cemaatin bu derslere ciddi manada katılmadığı veya katılmadığı ortaya çıkar.

Eyaletlerde pilot uygulamalar

Bu uygulamalar a örnek olarak Kuzey Ren Vestfalya Eyaletini gösterebiliriz. Eyalet, 1999/2000 eğitim öğretim yılından bu yana bir zaman sınırlaması getirmeden Almanca İslam din bilgisi derslerini, süresi sınırlandırılmamış pilot uygulaması şeklinde sürdürüyor. Bu uygulama 130'tan fazla okulda 8 bin 500'ün üzerinde Müslüman öğrencinin katılımı ile sürüyor.

Bu pilot uygulama, resmi olarak İslami bir muhatap bulunmadığı iddiasıyla, "geçici şekilde", veya düzenli bir din dersinin yerine "yedek" bir uygulama olarak gerçekleştiriliyor. Uygulama, Anayasanın 7. madde 3. fıkrasının öngörülmesi gibi uygulanmamakta ve bu durum sözde siyasi beklentiler çerçevesinde, eninde sonunda bir İslami cemaatin devlete muhataplık yapabileceği ana kadar devam edecek. En azından siyasi sorumluların açıklaması bu şekilde.

Düzenli bir din dersinin uygulamaya konulması gerçekten de muhatap eksikliğinden mi kaynaklanıyor? Yoksa, bu ge-

rekçe daha ziyade, Anayasanın 7. maddesinin 3. fıkrası uyarınca İslami cemaatlerin katılımını engellemeye yönelik eyalet bürokrasisinin geçici de olsa bir bahanesi mi?

Son yirmi yıldır neredeyse her İslami cemaatle İslam din dersinin uygulamaya konulması hakkında görüşmeler yapıldı. Bugün bile hâlâ resmî düzeyde sürekli olarak yeni orijinal modeller üzerine fikirler üretiliyor. Ama ne yazık ki, gerçek bir çözüm bugüne değin henüz ortaya konulabilmiş değil.

İslam din dersi hakkında Anayasal şartlar

Burada, hukukî şartlar en küçük problemi oluşturuyorlar. Şimdi bu şart yerine getirilemiyorsa da sonunda, İslam din dersleri Anayasanın 7. Maddesinin 3. Fıkrasının 2. bendi uyarınca dinî cemaatlerin ilkeleriyle verilmek durumuna gelecek. Çünkü, dersin amacı, dinî cemaatin inanç esaslarının aktarılmasıdır. Din dersinde ortaya konan şey bir hakikat olarak ortaya konulduğu gibi, öğrenci ve öğretmenlerden kişisel olarak bu hakikatin benimsemesi talebinde bulunuyor. "Sadece neye inanılacağını değil, aynı zamanda neye inanılması gerektiğini söylüyor".

Din ve dünya görüşü açısından tarafsız olan devlet, dinî konular kendi alanını teşkil etmediği için, din dersinin içeriğini belirleyemez. Devletin, inançla ilgili konularda veya gerçek dinin ne olduğu hususunda fikri yoktur, tarafsızdır. Bunun için de, esasen dinî cemaatleri ilgilendiren konulara karışamaz. Bu yüzdendir ki, din derslerinin verilmesi konusunda, ilgili dini cemaatlerin de söz sahibi olması gerekiyor.

Müslüman muhatap yok mu?

Müslümanlar tarafında bir muhatap bulunmadığı iddiası, aslında siyasilere karşılarındaki muhataplardan farklı bir muhatap hayal ettikleri izlenimini veriyor. Siyasilerin

hayal ettikleri muhatabı bulmaları ise pek de mümkün değil. Şu anki kuruluşlar, her ne kadar geçmişte tamamen dış etkilerden bağımsız gelişmemiş olsalarda, bugün itibari ile meşruiyetlerini geniş tabanlarından almaktalar.

Mevcut İslamî kuruluşlar, kendi meşruiyetlerini geniş tabanlarında buluyor, cami cemiyetlerinden ve cemiyet mensuplarından destek görüyorlar. Müslümanların Almanya'daki kurumsallaşmaları henüz tamamlanmış olmasa da, en azından sürekli ve sağlam bir zemine oturmuş durumdadır.

Nihayetinde Müslüman kuruluşlar, tabanın daha etkin olduğu profesyonel bir yapıya ulaşmaları için daha bazı adımlar atması gerekiyor. Bu kuruluşlar, bir yandan Müslüman tabanın isteklerine cevap verebilmeli, diğer yandan da bu kamuoyundaki tartışmalara kabul görecektir ortak çözümler sunabilecek duruma gelmelidir.

Mevcut Din eğitiminde yaşanan sıkıntılar

İçeriğe yönelik açık kalmış olan meseleler İslam din dersi bağlamında da mevcut. Bu gün itibari ile elimizde gerek Müslümanlar tarafından hazırlanmış müfredatlar, gerekse hazırlanmasına katkıda buldukları ilk din dersi kitapları mevcut. Bunlardan biri Kösel Yayın Evinin hazırladığı "Saphir" kitapçığıdır ki, geniş bir değerlendirmesi dergimizin bu sayısında yapılmaktadır. Buradaki asıl soru ise, şu ana kadar ulaşılabilen mesafenin Müslüman öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olup olmadığı sorusudur.

Bu soru özellikle camilerde yapılan din dersleri bağlamında da özellikle sorulmak durumdadır. Cemaatlerin dini eğitimini veriş şekil ve usullerinde farklılıklar elbette ki bulunuyor. Ancak, bu şekil ve usuller esas ilkeler itibariyle birbirleriyle geniş ölçüde örtüşüyorlar. Zira uygulanan sistem, şu anki Almanya'da bulunan her Müslüman cemaatin kuruluşundan daha eski.

Uygulanan sistemler, toplumun bugüne nazaran çok daha farklı şartlar altında olduğu zamanda gelişti. O zamanlarda dini eğitim, en azından kültürel olarak, geniş çerçevede dinin etki alanındaki sosyal çevrede gerçekleşti. Dini eğitim kuruluşları, toplumun ve sosyal çevrenin eğitici etkilerinden faydalanabiliyordu. Bir yandan dindarlık toplumsal bir gerçeklik idi ve bugünün birçok sorunu, din'e yönelttiğimiz birçok soru Müslümanların çoğunluğu için bir konu teşkil etmiyordu. Diğer yandan ise din, sosyal çevrede büyük oranda etkindi.

Bugün Almanya'daki Müslümanlar, geniş ölçüde seküler, neredeyse dinden uzak bir çevrede yaşıyorlar. Hatta güncel Sinus Çevre Araştırması, Müslüman olmayan insanlar için bile, din kavramının ilk çağrışımının kendi dinleri değil de İslam olduğunu ortaya koymuştu.

Toplum içinde tartışmasız olarak adedilen birçok "gerçek" kaybolup gitti, sosyal çevrenin önyak olduğu dini eğitim uzun zamandır gerçekleşmiyor. Dinin bizzat kendisi ve dinî ihtiyaçlar toplumun büyük çoğunluğu tara-

findan sorgulanıyor. Ve sonuç olarak hangi dine veya mezhebe mensup olunursa olunsun dindar olmak artık pek de "modern" bir yaşam biçimi olarak görülüyor.

Çocuklarımıza karşı sorumluluklarımız

Müslüman çocuklarının yaşadıkları çevre bu ve çocuklarımızın bu çevrede yaşadıklarının farkına varılmalı. Müslümanlar, toplumsal problemler üzerine sürekli olarak sadece üzülme yerine, aksine çocuklarına bu şartlara uygun bir ortam hazırlamak sorumluluğunu yüklenmelidir. Bunun için çocukların çoğunluğunun yaşadığı çevrenin durumunu göz önünde bulunduran bilinçlendirme eğitimi gerekmektedir.

Çocuklar bir yandan okulda ve cami cemiyetlerinde aldıkları dinî eğitimde, eğitim usulü açısından birbirinden farklı bir sistemle karşılaşırken, diğer yandan bu çocukların çoğunluğu için din konusu, "Türk", "Arap" veya "Boşnak" gibi kendi ırkları ve dil alanlarıyla sınırlı kalıyor. Ve sonuçta kendi istek ve ilgileri olsun olmasın oldukça erken bir dönemde kültürlerarası ve dinler arası sorunlarla yüzleşmek zorunda kalıyorlar. Cemiyetlerimizde çok zaman uyguladığımız eğitim metotları, maalesef ilgili sorunlara bu durumda bir cevap bulacak düzeyde değil.

Uygulanan sistemler, toplumun bugüne nazaran çok daha farklı şartlar altında olduğu zamanda gelişti. O zamanlarda dini eğitim, en azından kültürel olarak, geniş çerçevede dinin etki alanındaki sosyal çevrede gerçekleşti.

İslam din dersi bu problemler için tabii ki tek başına bir çözüm de değildir. Ancak çözüme önemli bir katkı da sağlayabilir. Eleştirel İslamî bir bilincin oluşmasına yardımcı olabilir, bu amaç için kullanılabilir yeni yöntemler ortaya koyabilir. Tabii ki bunu yaparken başkalarının düşüncelerine karşı hoşgörülü ve anlayışlı olmaya, Anayasanın değerlerini yok saymamaya ve her şeyden evvel çoğulcu toplum hayatının gerçeklerini göz önünde . Her halükarda inanca bağlı din dersi, öncelikle çocukların kendi dinlerini olumlu bir şekilde benimsemesini hedef almalıdır.

Söz konusu din dersi öncelikle katılımcı öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate almalıdır. İslam din dersinin hedefini bambaşka amaçlara ulaşmak olarak gören siyasi çevrelerden gelip ideolojik temellere dayanan – çoğu durumlarda da üzerine yeterince düşünülmemiş - talepleri değil. Ancak bu şekilde öğrenciler bir dersi ile öğrenci ve velilerin güveni kazanılabilir. Ki güven, eninde sonunda camilerde uygulanmakta olan din dersleri için de olumlu etkilere yol açacaktır.

IGMG'nin, "Saphir" isimli kitap hakkındaki değerlendirmesi

Anayasanın öngördüğü, ancak uygulanmayan hususlar arasında bir taraftan dinî cemaatlerin, İslam din derslerinin planlanma ve gerçekleştirme sürecine başından beri dâhil olması, devletin ise ancak bir kontrol fonkiyonunu icra etmesi konusu yer alıyor.

I. İslam din dersi konusundaki tartışmalar

Otuz yıldan uzun zamandan beri Müslüman öğrencilere kamu okullarında İslam din dersi verilsin mi, verilirse hangi şekilde verilmesi gerektiği tartışılıyor. Bu tartışmaların çıkış noktasını ise, Almanya anayasasının düzenli din dersi ile ilgili düzenlemeleri ve bu dersin Müslüman öğrencilerin entegrasyonuna muhtemel katkıları oluşturuyor.

Daha 1984 yılında Eğitim Bakanları Konferansı'nda İslam din dersinin gerekli olduğu konusunda fikir birliğine varılmıştı. Buna rağmen henüz, Müslüman öğrenciler Anayasanın 7. madde 3. fıkrasının ön gördüğü şekilde din dersi hakkını elde edebilmiş değiller.

Şimdiye kadar bu konuda bir sonuç alınmamış olması, Almanyanın federal yapısı ve eyaletlerin beklentileri ile Anayasadaki düzenlemeler arasındaki ayrılığa dayanıyor.

Anayasanın öngördüğü, ancak uygulanmayan hususlar arasında bir taraftan dinî cemaatlerin, İslam din derslerinin planlanma ve gerçekleştirme sürecine başından beri dâhil olması, devletin ise ancak bir kontrol fonkiyonunu icra etmesi konusu yer alıyor. Fakat, din bilgisi pilot projelerinin tasarlanması ve bu yönde hâlâ devam eden çabalar, şimdiye kadar İslami cemaatlerin katkısı olmadan gerçekleşti. Sürekli tekrarlanan iddiaya göre, güya, bu İslami cemaatler resmen tanınmış olmadıkları için anayasanın öngördüğü din dersini vermeye

yetkili kabul edilemezler.

Tartışmanın diğer bir noktası ise dersin içeriği. İslam din dersinin Anayasanın da öngördüğü gibi inanç eksensli ("bekenntnisorientiert") yapılması veya İslam hakkında bilgilendirme özelliğine sahip olup olmaması konusunda, eyaletlerin hedefi ve İslami cemaatlerin beklentileri birbirine farklılık arz ediyor.

II. Saphir 5/6 – Analiz ve Değerlendirme

Bu tartışmalar bağlamında, hazırlayanların çoğunluğunu Müslüman pedagogların oluşturduğu "Saphir 5/6" adlı bir ders kitabı yayımlandı. Bu kitap, şimdiden bazı eyaletlerde hali hazırda yürütülen pilot projelerde ders kitabı olarak kullanılıyor. Kitabın 5. ve 6. sınıflarda okutulması planlanırken, diğer sınıflar için de kitaplar ve öğretmenler için ilgili rehberler de hazırlanmakta. Kitabın kurgusu, kullandığı pedagojik yöntem ve öğretim yaklaşımına ilk bakış, yazarların uzman kişiler olduğunu gösteriyor.

Bu izlenim kitabın basımında kaliteli malzemenin kullanılması, fotoğraf ve çizimlerin çok olması ile desteklenirken, bu da ilk bakışta yayınevının başarısı olarak görülebilir. Zaten az sayıdaki İslam din dersi kitapları ile bu açıdan karşılaştırma yapıldığında başlangıçta olumlu olarak değerlendirilmeye müsait. Ancak daha yakından bakıldığında tasarım, Anayasa'da belirlenen amaçları gerçekleştirmekte eksik kaldığı ve Müslüman cemaatlerin

kendilerini tanımlamaları ve İslami eğitimden amaçladıkları ile kısmen çelişen yapısı hemen göze çarpıyor.

Bunlar arasında ders kitabının, **(1):** inanç eksenli ve sadece İslam hakkında bilgi kitabı olma arasındaki çelişki; **(2):** Bu kitap, İslam din dersi kitabı olmasına rağmen farklılıklar ortaya konulmadan diğer dinleri de öğretiyor.

Kitabın konsepti ile ilgili bu hususlar, biryandan eyaletler ve federal yapının, diğer yandan Müslümanların talep ve yaklaşımlarını karşılayabilmenin ne kadar zor olduğunu gösteriyor. Bu ise özellikle kullanılan **(3)** fotoğraf ve resimlerde, **(4)** dil ve kavram kullanımında kendini açığa çıkarıyor.

1- İnanç eksenli olma ve sadece bilgilendirme farklılığı

Anayasanın 7. maddesinin gerçekleşmesi için din dersinin konusunun İslam olması hiçbir şekilde yeterli değil.¹ Ders “inancın doğruluğu ve bu inanca bağlılığın öğretildiği bir şekilde” verilmelidir.²

İslam’ın temel inançları bir inanç hakikatı olarak, yani inancın içeriği, var olan hakikatler olarak aktarılmalıdır. Din dersi, öğretmen tarafından o dine göre – mesafeli kalarak değil – verilir³ ve öğretmen öğrencilere, neye inanılması gerektiğini talim eder.⁴ Bu bağlamda örneğin, İslam tarihinin ele alındığı ya da Müslüman bir ülkenin kültürünün tanıtıldığı veya Arapçanın öğretildiği İslam bilgisi dersi, hiçbir şekilde inanç eksenli din dersi değildir.⁵

Bu açıklamalar ışığında Saphir 5/6 kitabı, Müslüman öğrencilere dinlerini, inanma bağlamında aktarma hedefi bakımından birçok yerde eksik kalıyor. Kitabın İslam bilgisini vermekle yetindiğini gösteren bir örnek, İslam’ın pratik boyutuna hiç değinmemesi. Namaz kılma yaşına erişmiş öğrenciler, bu kitabı okuduklarında, abdest ve namazı nasıl kılacakları konusunda kitaptan çok az şey öğrenebilme imkânına sahip. Kitapta, İslam’ın günlük hayatla ilgili çok önemli noktaları kısa ve genel hatları ile ele alınmış.

Örneğin, namazlar anlatılırken sadece, namazın farzlarının sayısı ifade edilmiş (s. 49, “Tanrı’nın telefon numarası”), abdest de farzlara indirgenmiş. Kitabın konsepti ayrıca çocukları, namaz konusunda yeterince bilgi verilmeyen, namaz kılmaktan dolayı ortaya çıkabilecek sorunlar üzerine düşünmeye yönlendiriyor.

Başka bir ifadeyle söylersek: Kitap, Müslüman öğrenciyi namaza yaklaştırmaktan öte, namazla ilgili “sorun”ları ve istisnai durumları Müslüman öğrencinin önüne koyuyor. (Krş. s. 50)

Ayrıca bu bağlamda, dua ile namaz arasında açık bir

tanımlama getirilmeden ve her ikisinin farklılığına işaret edilmeden, konu hemen geçiliyor. Kitapta, namazın dış şekil ve şartlarının (farz veya sünnetleri) sadece yüzeysel olarak işlenip, genelde Allah’a ruhen yönelme ön planda tutuluyor. Namazın sadece ve son tahlilde Allah’ı tezekkür ve O’na ruhi bir bağlılık amacı taşıdığı da belirtilen kitap, bunun karşısında ibadetin şekli ve diğer farzların pek de anlamlı olmadığı izlenimini veriyor. (Krş. Bölüm 4, s. 42)

Cuma namazının anlatıldığı ve bu namazın diğer dinlerin hafta içindeki kutsal günleri ile karşılaştırıldığı 52. sayfadaki bölüm ise tamamen anlamından uzaklaştırılmış ve bilgiden yoksun bir bölüm. Kitabın dinler arası temel yaklaşımına uygun olarak, Yahudilerin Cumartesi günü, Hıristiyanların Pazar günü biraz açıklanırken, Cuma günü ile ilgili bilgilendirmeyi okuyunca, insan, bu günün Müslümanlar için sadece bir toplanma günü olduğu kanısına varabiliyor.

Cuma gününün ve Cuma namazının anlamı nedir, Müslümanlar bu günde niçin toplanırlar ve namazı nasıl kılarlar gibi önemli bilgilere hiç yer verilmemiş.

Kitabın konsepti sadece kullanılan dilde kendini belli etmiyor. Kitabın hiçbir yerinde İslami kitapların kullandığı “dinimiz”, “Peygamberimiz” veya “(din) kardeşlerimiz” gibi tabirler kullanılmıyor.

2- Dinler arasılık

Kitabın içeriğinde dinler arası söylem önemli bir özellik mahiyetinde. Kitabın birçok yerinde İslam,

değişik yollardan sadece biri gibi gösteriliyor ve dinler arasındaki sınırlar birbirine çok fazla karıştırılıyor. İslam’ı 5. ve 6. sınıflara anlatan bir din kitabı, öncelikle kendi İslami din anlayışından yola çıkmalı ve diğer dinlere yaklaşırken, bu dinlerin ortak yönleri ve farklılıklarını açıklarken de bu temelden hareket etmelidir. Kitabın yayıncılarından Harry Harun Behr’in belirttiği gibi, kitabın konseptinden yer alan, “İslam’a eleştirel yaklaşım” ancak bu temel üzerinden gerçekleştirilebilir.

Yani, yukarıda belirttiğimiz türden bir yaklaşımın, pedagojik olarak anlamlı bir şekilde İslam inancının öğretilmesinde ne kadar gerekli olduğu üzerinde durulmalıdır.

Birinci bölümde, diğer dinlerin şahadet ifadeleri İslam’ın Kelime-i Şahadet ile beraber dile getiriliyor (s. 17). Ancak, diğer dinlerin şahadet ifadeleri tam olarak verilirken, İslam’ın Kelime-i Şahadet Peygamberimiz Hz. Muhammed’e (sav) iman şartı yazılmadığı için de eksik kalıyor. Dikkat çekici olan ise, konunun başka yerlerde çokça ele alınmasına rağmen, çocuklar için hazırlanan bir

İslam din dersi kitabında özellikle bu bağlamda ihmal edilmiş olmasıdır.

Muhtemelen, kitabın dinler arası ilişkilerin hakkını vermeye yönelik olan bu yaklaşım, İslam'ın temel iman esaslarından birini şüpheli hale getiriyor.

Tam da bu bakış açısı, 167. sayfadaki resimde de kendini gösteriyor. Resmi yapan kişi, dinlerin ibadethanelerinin hepsini bir bina içinde göstermekle kalmıyor, dinlerin sembollerini de tek bir sembolde birleştiriyor. Ortak ibadethaneye "Pax" adının verilmesi de kitabın dinlerin arasındaki sınırları buharlaştıran dinler arası ilişki yaklaşımını adeta resmediyor.

Çocukların yaşı ve okuma tecrübeleri ve ayrıca Kur'an ve İslam hakkındaki bilgileri dikkate alındığında, kitabın 119. sayfasındaki geleneksel İslami motiflerle süslenmiş Arapça yazıyla Kur'an ve İncil'den alıntılarının yer aldığı resimler de çocuklarda, dinler arasında bu tür bir yakınlık olduğu algılamasına yol açabilir. Bu ise, söylediğimiz bağlamda amacını aşan ve yanıltıcı bir durumdur.

Buraya uygun olarak seçilmiş olan Kur'an ayeti (Nisa Suresi, 171: "Mesih, İsa, Meryem'in oğlu sadece Allah'ın elçisidir ve O'nun kelimesidir"), aslında Hıristiyanlık ile İslam arasındaki temel farklılığa işaret ederken, bu yanlış biçimi ile aradaki bu farklılık gölgeleniyor.

Din dersinin, özellikle de çoğulcu toplumumuz göz önüne alındığında, diğer dinleri tanıtmaya ve dinler arası benzerlikleri ortaya koymaya şüphesiz gereklidir. Fakat böylesi bir yaklaşım, diğer dinleri olduğu gibi anlatmaya, dinlerin birbirlerine bağlayan yönlerini göstermeye ve ortak toplumsal sorumluluk üstlenme amacına yönelik olmaldır.

3- Fotoğraf ve Resimler

Saphir 5/6 kitabı dikkatle incelendiğinde endişe verici ve uygun olmayan içerikler görmek mümkün. Özellikle bazı fotoğraf ve resimler hiç de uygun değil. Fotoğraf seçiminde dikkati çeken nokta, seçilen resimlerin, İslam

Artikel 4 des Grundgesetzes: Glaubens-, Gewissens- und Bekenntnisfreiheit

- (1) Die Freiheit des Glaubens, des Gewissens und die Freiheit des religiösen und weltanschaulichen Bekenntnisses sind unverletzlich.
- (2) Die ungestörte Religionsausübung wird gewährleistet.

Keinen Zwang in der Religion! Jeder kann den geraden Weg vom krummen unterscheiden. Wer die falschen Götter lässt und an Gott® glaubt, der hat festen Halt – es gibt kein Zerreißen. Gott® hört und weiß.

2.256

◆ Formuliert die Gesetzessprache in eigene Worte um.

“İslami din dersi” kitabında, dinlerin ibadethanelerinin hepsi bir bina içinde gösterilmekle kalınmıyor, dinlerin sembolleri de tek bir sembolde birleştiriliyor ve ibadethaneye ortak bir isim olarak “Pax” (Barış) adı veriliyor.

şekilde yerleştirildikleri tespiti yapılabilir. (Örnekler: s. 56, 113, 114, 169)

Örneğin Hicret (s. 78 ve devamı) konusuna ayrılan bölümdeki fotoğraf seçimi hiçte uygun değil. Hicret'in asıl sebebi dînî ve siyâsî baskı iken, fotoğraflarda zararsız ayrılık motiflerine yer verilmiş. Ki böyle bir anlatım, yanıltıcı ve hicretin anlamını örten bir yaklaşımdır.

Hazırlanan kitabın, İslam'ı öğretmeye yönelik bir din dersine uygunluğu konusundaki endişelerimizi 56, 58 ve 59. sayfalardaki, İslam düşüncesine hiç uymayan melek tasvirleri de pekiştiriyor. Çünkü bu resimler, büyük ölçüde Hıristiyanlığın izlerini taşıyor.

İslami kaynaklarda bu özellikler yer almadığından, bu şekilde çocuğa, geleneğinde yeri olmayan bir melek tasavvuru aktarılmış oluyor. Dolayısıyla, kitabın burasında, her dinin kendi melek tasavvuru birbirine karıştırılıyor.

Öte yandan kitapta Müslümanlar ve İslam'ın olumsuz çağrışımlarla bağlantılandırıldığı örnekler de var: Okulu asan ve mağaza dedektifince yakalanan gencin adı Tarık'tır (s. 132); Allah, çocukların dövülmesine izin verir (s. 116); Sürekli şiddet eylemlerinde bulunan gencin adı Cemal'dır (s. 129); Başörtülü bir genç kız, erkek kardeşinin ailede daha iyi konumda olmasından şikayet eder (s. 162). Burada sorulması gereken sorular şunlardır: Bunlar Almanya'da yaşayan Müslümanların içerisinde yaşa-

dıkları gerçekler midir? Bunlar devamlı verilen basmakalıp önyargılar değil mi?

Olumsuz örnek ve klişelerin bu kadar sık kullanılarak çocukları bunlar üzerine tartışmaya teşvik etmek, uygun-suz tanımlamasından daha öte yargıları gerektiriyor. Öğrencilerin 11 ila 13 yaş arasında oldukları düşünülürse, bu kadar yoğun olumsuz örnekler arasında farkları göremeyecekleri rahatlıkla söylenebilir. Dolayısıyla, İslam ve Müslümanlar hakkındaki bu klişeler daha sonra, asıl gerçekler olarak algılanmaya başlanacaktır.

Resimlerin kullanımında da – maksatlı veya maksatsız – bilinçaltına hitap eden bir etkileşim görülüyor. Kitapta biryandan geleneksel İslam anlayışı daha itici ve görünürde kamusal hayattan uzaklaştırılmış gösterilirken, diğer yandan öğrencilere “Almanya’da Müslümanlar” (159. ve sonraki sayfalar) adlı bölümde, alternatif bir İslam anlayışı arz ediliyor. Örneğin, kitabın kendileri için hazırlandığı çocukların ailelerinin çoğunluğu için, Müslümanları temsil etmek adına uygun kişi olup olmadığı tartışmalı olan Lale Akgün (SPD’nin ‘İslam uzmanı’) model figür olarak tanıtılıyor.

Diğer bir örnek daha çarpıcı: Arap bir Hıristiyan olan, ancak Arap olduğundan dolayı muhtemelen Müslüman olduğu düşünülüp fotoğrafı konulan Dunja Hayali ile yaynevi büyük bir hata yapılmış oluyor.

4- Dil ve kavramların kullanımı

Kitapta daha çok akademik çevrelerde tanınan ve kullanılan yeni bir yazım biçimi kullanılmış. Bu yazı biçimine örnek olarak, Kur’an kelimesinin, Q harfi ile yazılarak Qur’an şeklinde apostroflu geçmesini gösterebiliriz. Bu tür bir yazım şeklinin 5. ve 6. sınıftaki öğrenciler için gereksiz zorluk çıkarabileceği ortadadır. Hâlbuki “Koran” kelimesi Almanca’da yaygın bir kullanım alanına sahip. “Zakariyya (as)” veya Zakariyya (as)” yerine “Sakariyya”, “Zakât” veya “Zakâh” yerine “Saka” gibi alışılmamış yazım şekillerinin kullanılması da yanıltıcı. Anadillerinde İslami kavramlar ile tanışıklığı olan çocuklar, bu yazım şekilleri ile yeni bir yazım şekli öğrenmek zorunda kalamazlar.

Dahası bu kavramlar, Türkçede z harfi ile yazılıp Almanca’ya da böyle geçtiğinden, bu çeşit kullanımın arkasında hangi düşüncenin yattığı ve bu yazım biçiminin faydasının ne olduğu anlaşılıyor.

Bunun yanı sıra, Sünnet ve Hadis kavramları hakkındaki, örneğin sözlük bölümündeki (s. 188) açıklamalar da sorunlu açıklamalar. Burada, Müslümanlar için örneklik vasfı olan ve onu “severek” takip etmek istemelerinden dolayı, Sünnet’in “Muhammed’in alışkanlıkları” olarak nitelenmesi, kavramın anlamının tam kavranmadığını gösteriyor. Sayfa 50’de geçen diyalogda ise şöyle deniyor: “...Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez. (2:185) İşte bu yol gösteriyor. Ancak bir sorun çıktığında nasıl karar vereceğinizi, Allah size bırakmış, kimsenin vicdan

Olumsuz örnek ve klişelerin bu kadar sık kullanılarak çocukları bunlar üzerine tartışmaya teşvik etmek, uygunsuz tanımlamasından daha öte yargıları gerektiriyor. Öğrencilerin 11 ila 13 yaş arasında oldukları düşünülürse, bu kadar yoğun olumsuz örnekler arasında farkları göremeyecekleri rahatlıkla söylenebilir.

azabı çekmesine gerek yok.”

Burada da Sünnet’in önemsiz gösterilmesi gibi bir durum ortaya çıkıyor. Sanki, Peygamberin Sünnet’inin takip edilip edilmemesi arasında bir fark yokmuş gibi bir yaklaşım seziliyor. Hâlbuki, İslam’ın en temel kaynağından biri olan Sünnet, İslam teolojisinde yeri doldurulamaz bir değere sahiptir ki, böylece, hem dünyada hem de Almanya’da Müslümanların hayatlarında da yeri doldurulamaz bir değer bulur. Sünnet olmadan İslam’ın yaşanabiliyor olması düşünülemez.

III) Sonuç

Hiç şüphesiz ki yazarlar, hem kitabın hazırlanmasında gösterdikleri çaba hem de yıllardır – bazı siyasi sebeplerden dolayı da olsa – ihmal edilen bir çalışmayı gerçekleştirdikleri için saygıyı hak ediyorlar.

Saphir 5/6 kitabı titiz bir şekilde hazırlanmış. Ancak kitabın, inanç eksenli ya da İslam hakkında bilgi veremeyi önceleyen konsept arasındaki çelişki nedeniyle – ki bu birçok noktada kendisini gösteriyor – inanç eksenli bir İslam din dersi için uygun değil.

Aynı şekilde, çarpıtılmış biçimde yansıtılan bir İslam din dersinin, İslam’ın pedagojik açıdan anlamlı bir şekilde öğretilmesini ne kadar gerçekleştireceği şüphelidir. Bilhassa bazı resim ve fotoğraflar ile Müslümanlar ve İslam’ın kısmen olumsuzluklarla ilişkilendirilmesi, İslam hakkında bilgi verme amaçlı bir din dersi için bile olsa, kitabın üzerinde yeniden çalışılmasına ihtiyaç var hükmünü vermemizi gerektiriyor.

¹ Vgl. Muckel, Islamischer Religionsunterricht und Islamkunde an öffentlichen Schulen in Deutschland, JZ 2001, 58, 59

² BVerfGE 74, 244, 252

³ Muckel, Islamischer Religionsunterricht und Islamkunde an öffentlichen Schulen in Deutschland, JZ 2001, 58, 59

⁴ Schmitt-Kammler in Sachs Grundgesetz-Kommentar, Art. 7 Rn. 40

⁵ Schmitt-Kammler in Sachs Grundgesetz-Kommentar, Art. 7 Rn. 39

Aldatılmışlığın ve soykırımın adı: Srebrenitsa

Sırlar, BM tarafından güvenli bölge ilan edilen ve Hollandalı askerler tarafından korunan Srebrenica'daki Potaçari kampında, ikinci dünya savaşından sonraki en büyük katliamı gerçekleştirdiler.

Murat KURT • @ muratkurt66@hotmail.com

“Düşmanlarımız sadece tek bir ırk tanıyorlar; kendi ırkları, tek bir din tanıyorlar; kendi dinleri, tek bir siyasi parti tanıyorlar; kendi partileri. Kendilerinden olmayan ne varsa onlar açısından yok edilmeye mahkûmdur.” (Aliya İzzetbegović)

İnsanlık tarihine şöyle bir bakıldığında, yirminci yüzyıl, teknolojik gelişmelerin çok önemli ve hızlı bir gelişme gösterdiği bir zaman dilimi olmasının yanı sıra, insanlığın bitip tükenmek bilmeyen hırsı, doymayan ve tatmin edilemeyen nefisleri sonucunda tarihin en kanlı, en vahşi katliamlarının yapıldığı bir zaman dilimi olarak ta dikkat çekmektedir.

Avrupa'nın ortasında ve gözü önünde, Bosna-Hersek'in bağımsızlığına karşı 1992'de başlattıkları Bosna Savaşı esnasında yaklaşık ikiyüzbin insanı katleden Bosna Sırları, savaşın sona erdiği 1995 yılına gelindiğinde, finali de aynı şekilde kanlı yapmaya karar vermişlerdi. Sırlar, Nisan 1993 tarih ve 819 ve 824 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararları ile güvenli bölge ilan edilen ve Hollandalı askerler tarafından korunan Srebrenitsa'daki Potaçari kampında, ikinci dünya savaşından sonraki en büyük katliamı gerçekleştirdiler. En son tespit edilen rakamlara göre, birkaç gün içerisinde, 8325 Müslüman'ı katlettiler.

11-17 Temmuz 1995 tarihleri arasında, Bosna-Hersek Cumhuriyeti'nin doğusunda Sırbistan sınırına yakın Srebrenitsa'da yaşanan hiçbir şey aslında sürpriz değildi. Katliam adım adım gelmişti. Sırp Çetnik güçleri, Belgrat'ta

Srebrenitsa kabristanı...

Cumhurbaşkanı Slobodan Milošević ve Genelkurmay Başkanı Momcilo Perisic'in tam desteğini alarak, Bosna Sırp Cumhuriyeti ve Sırp Demokrat Partisi Başkanı olan Radovan Karacic ve General Ratko Mladic öncülüğünde Bosna-Hersek topraklarına saldırarak katliamlara başladılar. Sırp katliamlarından kaçan Srebrenitsa çevresindeki

binlerce Müslüman Boşnak, Srebrenitsa'ya sığınmaktaydı. Savaştan önce 8 bini Müslüman olmak üzere 10 bin olan Srebrenitsa nüfusu, 60 bine ulaşmıştı. 27 Eylül 1994 tarihinde, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun New York'ta düzenlenen, 49. oturumunda, bir konuşma yapan Bosna-Hersek Devlet Başkanı rahmetli Aliya İzzetbegovic, her geçen gün yaklaşmakta olan katliama karşı dünya milletlerine Srebrenitsa'dan aldığı bir mektubu okuyarak tarihî bir uyarıda bulunmuştu.

Aslında uzun süredir kuşatma altında bulunan Srebrenitsa'da bir direniş söz konusuydu. İlaç, gıda ve elektrik sıkıntısı had safhaya ulaşmıştı. İnsanlar kimi zaman hayvanlara verilen yemlerden, kimi zaman otlardan yiyerek hayatta kalmaya çalışıyorlardı. Günde, ortalama 30-40 kişi açlık, hastalık ve askeri saldırılar sonucu yaşamını yitirmekteydi. Cephane ve yiyecek tükenmeye başlayınca direniş de zayıflamaya başladı ve iyice kırıldı.

11 Temmuz 1995 sabahı 04.15'de, Ratko Mladic ve beraberindeki Sırp Çetnikler, hiçbir direnişle karşılaşmadan silahtan arındırılmış Srebrenitsa'ya zafer kazanmış

edasıyla girdiler. Ardından uluslararası Hollandalı askerî gücün kontrolünde bulunan ve silahsız Müslüman Boşnakların toplandığı Potoçari kampına yöneldiler.

Katliamdan kurtulan görgü şahitlerinin anlattıklarına göre, şehri ele geçiren Sırp askerleri, bir merkezde topladıkları kadın ve erkekleri önce ikiye ayırdı. Sonra, erkekleri dışarı çıkardılar. Bir kısmını hemen orada öldürdüler, bir kısmını da ormana doğru götürdüler. Kadınların otobüs ve kamyonlara doğru koşmalarını istediler. Boşnakları korumakla sorumlu Hollanda askerleri, Sırp Çetniklerden emir alıyordu. Sırpların bir kısmı BM üniforması giymişti. 13 Temmuz'da beş bine yakın Boşnak'ı toplama merkezinden çıkardılar. Merkezin önünde erkekleri öldürdüler. Hollandalı askerlerin, Boşnaklara yaptığı en büyük kötülük, olup bitenleri gizlemeleriydi. Dünya, burada ne olduğunu uzun süre öğrenemedi.

Bu katliamda dikkat çeken noktalardan biri Sırpların, iki üç günde Srebrenitsa'da 10 bin insanı katletmekle Türklerden intikam alınacağını düşünmeleriydi. Mladiç, 11 Temmuz 1995 günü Srebrenica'da şöyle demişti: *"Bugün Srebrenitsa'yı Sırp halkına, büyük Vidovdan bayramı hediyesi olarak veriyorum. Ve bugün Türk halkından intikamımızı alacağız."* Mladiç, bu sözlerinin ardından Srebrenitsa soykırımını başlatmıştır. Diğer dikkat çeken nokta ise Srebrenitsa'yı kuşatan Sırpların arasında Ukrayna, Romanya, Bulgaristan, Rusya ve hatta Yunanistan'dan gelen ve kendi ulusal üniformalarıyla Sırp Çetniklere yardım eden askerlerin olması idi.

Radovan Karadžić yakın bir zamanda yakalandı. Ratko Mladiç gibi Srebrenitsa katliamının baş sorumlusu ise savaşın üzerinden 14 yıl geçmesine rağmen hala bulunabilmiş değil. 2007 yılında Lahey Adalet Divanı tarafından Bosna'daki katliamların soykırım olduğu kabul edilmiş fakat katliamdan Sırbistan'ın sorumlu tutulamayacağı karara bağlanmıştır.

Hollanda, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en büyük katliam olan Srebrenitsa katliamından dolayı mesuliyet ve üzüntü beyan etmeyi bir kenara bırakın, Bosnalı Müslümanların katledilmesine seyirci kalan askerlerine, *"zor şartlar altında vazifelerini yerine getirdikleri"* için 4 Aralık 2006'da altın madalya verdi.

Yıllar sonra Srebrenitsa'yı ziyaret etme fırsatını bulduk. Şehre girdiğimizde her taraf sanki bir ölüm sessizliğine

bürünmüştü. Adeta her yer ölüm kokuyordu. Şehir, fazla da kalabalık olmayan yapısı ile bugün dahi sessiz bir hüzünü içinde barındırıyor. Aradan geçen on dört yıla rağmen, sanki bu şehir yaşanan acıların bıraktığı derin manevi izleri muhatabına iliklerine kadar hissettiriyor. Özellikle şehit edilenlerin katledilmeden önce toplandıkları eski akü fabrikasının içerisine girince insan hafif bir ürperti duyuyor. Şu anda fabrika binası boş durumda ve bu binanın bir kısmı şehit edilenlerin anısına müze olarak düzenlenmiş. Katliamda şehit edilen bazı insanların üzerlerinden çıkan eşyalar da burada sergileniyor. Burada küçük bir salonda katliamın olduğu günlerde çekilmiş olan orijinal bir filmi seyredebiliyorsunuz. Film izlerken kahrolmamamız ve gözlerimizin yaşarmaması mümkün değil. Acılı kadınlar, 12 yaşından büyük erkek çocuklarının ve eşlerinin nasıl kendilerinden ayrıлып götürüldüklerini çığlık çığlığa anlatıyorlar. Ağzlarından salya akan, cânî tabiatlı Sırp Çetnikler ve

katliamın baş sorumlularından general Ratko Mladiç'in insanlara yaptığı zulümler ve katliam anı da bu filmde gösteriliyor. Aradan geçen 14 yıla rağmen birçok insan hala kayıp. Cesetleri bile ortada yok. Fabrikasının karşısındaki şehitlik ise yaşanan katliamın boyutlarını sessizce gelen ziyaretçilere anlatıyor.

Gerçi tüm Bosna-Hersek medenî bir Avrupa'nın ortasında tarihinde görmediği acıları, zulümleri, vahşilikleri yirminci yüzyılın sonundaki kısa bir zaman diliminde yaşadı. Yaşanan acıları Bosna-Hersek topraklarına girince doğal olarak hissediyor insan. Bu güzel topraklarda bir burukluk, bir hayal kırıklığı hâkim. Geline son noktada Boşnaklar için yaşanan acılara rağmen pek fazla değışen bir durum da gözüküyor.

Bu topraklarda her türlü katliam yapıldı. Fakat Srebrenitsa biraz daha farklı. Srebrenitsa aldatılmışlığı ve bir soykırımı ifade ediyor. Verilen uluslararası güvencelere rağmen insanların üzerine ölüm kusan Sırp canilerinin birlikte anıldığı bu topraklar, sözde insan merkezli politikalar üreten ve kendini medenî olarak takdim ederek dünyaya çağdaşlık ve özgürlük dersi verenlerin de gerçek yüzlerini ortaya çıkaran bir özelliğe sahip.

Dikkat edilmesi gereken nokta şurasıdır; hangi çağda yaşarsanız yaşayın, ne kadar çok teknolojik gelişme olursa olsun insan insandır ve imtihan için verilen iradesi sayesinde her türlü iyiliği veya kötülüğü yapmaya meyyaldır. Srebrenitsa, bundan sonra şu olmaz, bu olmaz gibi görüşlerin çok tutarlı olmadığını bize bir kez daha öğretmiştir.

Srebrenitsa cenazeleri...

Kutlu Doğum Haftası'nı dolu dolu kutladık

Kutlu Doğum Haftası her yıl olduğu gibi bu yılda Avrupa çapına yayılmış olan bölge ve cemiyetlerimizde çok çeşitli etkinliklerle coşkuyla kutlandı

Hamm-Heessen'de Kutlu Doğum coşkusu

IGMG Ruhr A Bölgesi Hamm-Heessen Şubesi gelenek haline getirdiği Kutlu Doğum Haftası etkinliklerinin 13.sünü büyük başarı ile gerçekleştirdi. IGMG Hamm-Heessen Yeşil Camii yöneticilerinin büyük emek vererek hazırladıkları Kutlu Doğum etkinliklerinin final programı Hamm-Heessen Realschule salonunda IGMG Fetva Komisyonu Üyesi Hulusi Ünye'nin katılımıyla gerçekleştirildi. Programa Hamm Belediye Başkanı Thomas Hunsteger-Petermann da katıldı. Petersmann; birlik, beraberlik, dayanışma, diyalog içerisinde çalışma ve Hamm şehrinin geleceğini birlikte güzel bir şekilde yönlendirme konularını içeren anlamlı bir konuşma yaptı. Programa Sanatçı Ömer Aslan'ın yanısıra ve Ahmet Tural hocafendi de katılarak bir konuşma yaptı. Programın sonunda bir Maidei Kur'an programı düzenlendi ve Avrupa'da yetişen Kur'an bülbülleri Kur'an aşıklarını coşturdu.

Belçika'da Kutlu Doğum Haftası

Belçika İslam Federasyonu 4-12 Nisan tarihleri arasında Houthalen'de "Kutlu Doğum" etkinlikleri çerçevesinde "Alemlere Rahmet Hz Muhammed" programı düzenledi. Program için 750m2'lik iki adet çadır kuruldu. Programın ilk günü Sebahattin Uçar, Özcan Hıdır, Dursun Ali Taşçı tarafından "Namazla Diriliş" semineri verildi.

Etkinlikler kapsamında Maide-i Kur'an programı da düzenlendi. Programda sırasıyla Irak'tan Ali Jewad, Mısır'dan Abdülhamid Ali Faraç, Türkiye'den Abdülkadir Şehitoğlu ve Güney Afrika'dan Abdurrahman Sadien güzel sesleriyle okudukları Kur'an ile dinleyenlere Kur'an ziyafeti sundular. Programa BİF yetkililerinin yanı sıra IGMG Genel Başkanı Yavuz Çelik Karahan,

Saadet Partisi Genel Sekreteri Dr. Turhan Alçelik, Houthalen Belediye Encümeni Mustafa Aytar, Müslümanları Temsil Kurumu Başkanı Şemsettin Uğurlu da katılarak birer konuşma yaptılar. 1 hafta süren etkinliklerde Kitap Fuarı da yer alırken, Burak Sezen'in katıldığı "Çocuk Şenliği" düzenlenerek çocuklara etkinlikler kapsamında yer verildi. Hatice Şahin tarafından hanımlara özel olarak yapılan program ve Prof. Dr. Saffet Köse'nin verdiği konferans kutlamalar kapsamındaki diğer etkinlikler oldu.

Berlin Maide-i Kur'an ile coştı

İslam Toplumu Millî Görüş Berlin Bölge Teşkilatı'nın düzenlemiş olduğu "Alemlere Rahmet Hz. Muhammed ve Maide-i Kur'an" programı Berlin'in en büyük kapalı salonu olan Tempodrom'da yapıldı. IGMG Genel Başkanı Yavuz Çelik Karahan'ın da katıldığı programda hatib, Yazar Mahmud Topbaş idi.

Programda İran'dan Hasan Sadiki, Türkiye'den Fatih Çollak ve Güney Afrika'dan Abdurrahman Sadien izleyenleri Kur'an sedası ile coşturdu. Gecenin sonunda Kabe'nin örtüsü açık artırma ile satıldı.

Alpes'de Kutlu Doğum

CIMG Alpes-Islam Toplumu Millî Görüş Alpes Bölgesi La Roche şubesinin organize ettiği Kutlu Doğum programı Cinema Le Park'da gerçekleştirildi. Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri içerisinde düzenlenen geceye Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Prof. Dr. Nebi Bozkurt konuşmacı olarak katılırken, Grup Hilal ekibi, La Roche Camisi çocuk ilahi ekibi ve La Roche Camisi çocuk tiyatro ekibinin katıldıkları program katılımcılara unutulmaz bir gün yaşattı.

Rhein Neckar Saar Bölgesi 2.“Alemlere Rahmet Hz.Muhammed” programı

IGMG Rhein Neckar Saar Bölgesi “Alemlere Rahmet Hz.Muhammed” programının ikincisini Mutterstadt Palatinum salonunda büyük bir katılımı gerçekleştirdi. Programda Bölge İrşad Başkanı Yusuf İpek ve Bölge Başkanı Yaşar Cimsit birer selamlama konuşması yaptı.

Daha sonra programa misafir olarak katılan İslam Konseyi Başkanı Ali Kızılkaya, başkanı olduğu kuruluşun yaptığı çalışmalarından bahsetti. IGMG Genel Merkez İrşad Başkanı Ahmet Özden’in de katıldığı programda; eğitimci Mustafa Öcal konuşmasında, İslam’da ailenin önemi ve korunmasına değindi. Konya Merkez Vaizi Abdurrahman Büyükkörükçü ise Peygamberimiz’in hayatından örnekler verdi. Programda sevilen sanatçı ve program yapımcısı Ufuk Akin ezgi ve ilahileri ile izleyenleri coşturdu. Son olarak sahne alan dünyaca ünlü Kari Adurrahman Sadien muhteşem sesiyle Kur’an-ı Kerim okudu.

Ruhr A Iserlohn’da Kutlu Doğum

IGMG Ruhr A Bölgesi’ne bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren İserlohn Cemiyet gençlik teşkilatı Peygamber efendimizin kutlu doğumu nedeni ile bir program düzenledi. Cemiyet bünyesinde öğrenim gören öğrencilerin okudukları ilahilerle süslenen programda, cemiyet imam hatibi günün mana ve ehemmiyetine binaen kainatın efendisinin hayatından kıssalar anlattı.

“Gül Peygamber” güllerle tanıtıldı

İslam Toplumu Millî Görüş (ICMG) İngiltere Bölge Gençlik Teşkilatı, Peygamberimizin doğum yıldönümü anısına, Londra’nın kalbi olan Oxford Circus’ta ve Yahudi mahallesi olarak bilinen Stamford Hill bölgesinde, “İnsanların En Hayırlısı İnsanlara Faydalı Olandır” Hadis-i Şerif’inin yazılı olduğu kağıtların ve 2009 takvimi olan kartvizitlerin asılı olduğu toplam 1000 adet gül dağıttı. ICMG İngiltere Bölge Eğitim Başkanı Enes Poy-

raz, “Gül dağıtma vesilesiyle zaman zaman Hıristiyan ve Yahudilerle Peygamberimiz ve İslam hakkında sohbet imkânı bulduk. İnsanların İslam’a olan ilgi ve alakaları gerçekten görülmeye değerdi” şeklinde konuştu.

IGMG Berlin Bölge Teşkilatı da Kutlu Doğum Haftası dolayısıyla Berlin’in en islek caddelerinde Berlinlilere gül dağıttı. Berlin’de bu vesile ile insanlara Peygamberimiz ve İslam hakkında da çeşitli bilgiler verilerek, dinimizin kısaca tanıtımı yapıldı.

IGMG Kuzey Ruhr Bölgesi Melle-Buer Şubesi Gül Muhammed (sav)’i şehir içi panolarda dört dilde tanıtırken, dokuz ayrı yerde gül dağıttı. İslam Toplumu Millî Görüş öncülüğünde ve Ditib desteğiyle gerçekleşen pano çalışması büyük ilgi ve takdir gördü. Şube Başkanı Remzi Gayiran konuyla ilgili şunları söyledi: “Bizler dokuz ayrı cadde de panolarımızı dikkat çekecek yerlere yerleştirdik. Panolarda yer alan Hadisi Şeriflerle Peygamberimizi yabancılara tanıtmaya çalıştık. Bende teşkilatımızın tüm mensuplarına bu güzel hizmeti kendi şehirlerinde de yapmalarını tavsiye ederim. Bu proje sayesinde her ele bir gül ve her eve Rasulullah (sav)’ı anlatan bir kitap ulaştırmayı başardık.”

IGMG Hamburg Bölgesi Gençlik Teşkilatı Üniversiteliler Birimi (Müslüman Üniversiteliler Teşkilatı) ise Hamburg Üniversitesi kampüsünde gül dağıttı. Hamburg Üniversitesi’nin farklı noktalarında 1500 adet gül ve Peygamber Efendimiz (sav)’in hadislerinden oluşan kartpostal dağıtan Müslüman Üniversiteliler Teşkilatı’nın bu çalışması büyük bir ilgiye mazhar oldu. Özellikle Müslüman olmayan üniversiteli öğrencilerin yoğun ilgisiyle karşılaştıklarını söyleyen Bölge Üniversiteliler Teşkilatı Başkanı M. Berati Aksu, üniversitelilerin Peygamber Efendimiz (sav) ve İslam hakkındaki sorularını da cevaplandırdıklarını söyledi ve bundan sonrada her yıl Kutlu Doğum Haftası’nda üniversitelerde gül dağıtacaklarını ifade etti. Müslüman Üniversiteliler Teşkilatı, tüm Nisan ayına yaydıkları Kutlu Doğum etkinlikleri kapsamında Hamburg Üniversitesi’nde “Hadislerin Işığında İnsani İlişkiler” konulu bir de seminer düzenledi.

Bir IGMG hizmeti: Yaz Okulları

IGMG Eğitim Başkanı Mehmet Gedik ile Yaz Kursları üzerine

Müslümanlara hizmet sunan dinî cemaatlerin, çocukların dinî eğitim almaları maksadıyla yürüttükleri farklı projeleri söz konusu. IGMG, bu alanda uzun yıllardan bu yana yaz kursları organize etmekte.

Avrupa’da yaşayan Müslümanların temel dinî ihtiyaçlarının başında çocukların dinî eğitimi gelmektedir. Bu eğitimi verildiği mekanların başında hiç şüphesiz camiler gelmektedir. Dinî eğitimin ve hayatın merkezi olan camilerde İslam dininin temel esasları öğretilmekte, dinî hayatın unsurları pratikte yaşanmaktadır. Buna ek olarak Müslümanlara hizmet sunan dinî cemaatlerin, çocukların dinî eğitim almaları maksadıyla yürüttükleri farklı projeleri söz konusudur. IGMG bu alanda uzun yıllardan bu yana yaz kursları organize etmekte. IGMG Eğitim Başkanı Mehmet Gedik, IGMG Yaz Kurslarının, çocukların eğlenerek öğrenmesini amaçladığını belirtti.

Perspektif: Mehmet bey, IGMG’nin yürüttüğü yaz kursları özellikle Türkiye kökenli Müslümanlar arasında tanınan bir çalışma. Söyleşiye başlarken bu kursların maksadını kısaca izah etseniz.

Mehmet Gedik: Bildiğiniz gibi, bir İslamî cemaat olarak Müslüman çocukların dinî kimliklerini geliştirmeleri bizim varlık sebebimizin bir parçasıdır. Dolayısıyla, bu noktada dinî kimliğin öğrenimi ve gelişimi için gerekli imkanları oluşturmak, asli bir sorumluluğumuzdur. Avrupa ülkelerinde geliştirerek yaygınlaştırmaya çalıştığımız yaz kursları, işte bu alanda Müslüman velilere ve çocuklara imkan sunan bir hizmettir.

Yaz okulu hizmetiyle somut olarak neyi kastediyorsunuz?

Yaz dönemi okul tatillerinde çocukların gündüzlü veya yatılı olarak bizim organize ettiğimiz kurslara katılmalarını. Avrupa ülkelerinin büyük bir bölümünde bu kursları organize etmekteyiz. Kurslara katılan öğrencilerimiz belirlediğimiz müfredat çerçevesinde İslamî eğitim ve öğretim almaktadırlar.

Sadece dinî bilgiler mi verilmekte?

Tabi burada dinî bilgilerle neyi kastettiğimiz önemli. Biz, kursları organize ederken çocuklarımızın bir okul tatili içerisinde olduklarının bilincindeyiz. Dolayısıyla tatil ile öğrenim arasındaki dengeyi korumaya çalışıyoruz. Bu sebepten dolayı kurslarımızın en önemli özelliği olan eğlenerek öğrenme vasfını müfredatımızda korumaya çalışıyoruz. İslamî bilgilerin verildiği derslerin dışında, çocukların el becerilerinin gelişimi, seyahat etmeleri ve sportif faaliyetlerde bulunmalarında müfredat içerisinde göz önünde bulundurulmaktadır. Bütün bunlarla birlikte çocuklarımız, dinin hayata yansımalarını öğreniyorlar.

Nasıl yani?

Ailelere yönelik yaptığımız gözlemlerde, her çocuğun kendine ait eşyasının, odasının ve bilgisayarının olduğu bir ortamda paylaşım ve dayanışma duygularının yeterince gelişmediğini gözlemlemekteyiz. Herşey var, fakat paylaşım ahlakı yeterli düzeyde değil. Yaz kursumuza katılan bir çocuk, bu ahlakın gelişimi doğrultusunda öncelikle yeni arkadaşlıklar kuruyor. İçinde bulunduğu “arkadaşlık ortamında” bazı eşyalarını paylaşma imkanı buluyor. Ye-

mekler beraber yeniliyor, dersler beraber yapılıyor, gezilere beraber çıkılıyor. Sonuç olarak bütün bu yaşananlar çocuğun paylaşma ve dayanışma ahlakını geliştiriyor. Bütün bu söylediklerimizde dinin hayata yansıyan örneklerindendir.

Peki, velilerin kurslara yönelik tepkileri nasıl?

Elhamdulillah olumlu. Kurslarımıza çocuklarını veren velilerimiz, genelde yaz kurslarımızın kapanış programlarında düşüncelerini bizlerle paylaşırlar. Burada edindiğimiz tecrübeye binaen, velilerin, çocuklarının belirli bir program çerçevesinde eğitim görmelerinden hoşnut olduklarını söyleyebilirim.

Hiç eleştiri yok mu?

Var tabii. Özellikle kursları icra ettiğimiz mekanların altyapısıyla ilgili şikayetler almıyor değiliz.

Almanya kamuoyunu hesaba kattığımızda İslamî kuruluşların çocuklara yönelik düzenledikleri kurslara yönelik ciddi bir önyargının var olduğunu görüyoruz. Bu önyargıyı neye bağlıyorsunuz?

Dikkat ederseniz sözlerimin başında bizim İslamî bir kuruluş olarak varlık sebebimize değinmiştim. Müslümanlar Almanya'nın bir gerçeği. Dolayısıyla Müslümanlıkla ilgili bütün unsurlarda bu gerçeğin bir parçası. Bir İslami kuruluş olarak bu unsurlara yönelik hizmetlerimizden daha doğal bir şey olamaz herhalde. Ben kurslara yönelik önyargıları, siyasi hesaplara bağlıyorum. Halbuki, kamunun ve kamuoyunun yapıcı desteğini alarak Müslüman çocuklara daha iyi hizmet sunmak, bu ülkeye yapacak önemli bir katkıdır.

Ama ortada bir 'paralel yapı' endişesi sökonusu.

Tamam da, kamuoyunun kurguladığı kurslarla realitede uygulanan kurslar arasında dağlar kadar fark var. Gönül isterki bu kurguları inşa eden kişilerin bilgileri vehimlere değil, verilere ve tecrübelerine dayansın.

Yaz kursları sizin dediğiniz tecrübelerle dayanarak değerlendirilse, toplum adına nasıl bir artı ortaya çıkar?

Bu soruya cevap vermek için yaz kurslarımızın hangi sorunu aşmaya çalıştığını hesaba katmamız gerekir.

Bildiğiniz gibi, göç kökenine sahip çocukların yaşadığı temel sıkıntuların başında kimlik sorunu gelmekte. Bu sorunu ölçülü bir şekilde aşamayan çocukların gelecekte ya kriminal olaylarla topluma zarar verdiğini ya da marjinalleşerek toplumdan soyutlandığını, topluma karşı yabancılaşıp başkalaştığını görmekteyiz. Bu tip toplumsal sorunlar göz önünde bulundurulduğunda ahlakı öncelleyen yaz kurslarıyla kimliğin oluşumuna katkıda bulunmanın toplum adına önemli bir artı olduğunu düşünüyorum.

Bu arada, derslerin niçin Türkçe yapıldığına dair bir soru yöneltilse...

Vereceğimiz cevap nettir: Biz çocuklarımızın anadillerini öğrenmelerini, unutmamalarını istiyoruz. Anadili öğrenmenin bir ikinci dili öğrenmeye engel olmadığını, ortaya konulan bilimsel araştırmalardan biliyoruz. Bununla birlikte bu toplumun bir parçası olan çocuklarımızın, toplumumuzun ortak dili olan Almanca'ya hakim olmalarını da teşvik ediyoruz. Bizce anadil ve ülke dili birbirini tamamlayan iki parçadır. Kaldı ki, ülke dilinde dersler verdiğimiz kurslar söz konusu.

Bu konuyu biraz açabilirmisiniz?

Altyapısı müsait olan bazı kurslarımızda Almanca veya Fransızca ders verilen sınıflar oluşturuyoruz. Çünkü, kurslarımıza Türkçesi olmayan çocukların yanısıra diğer milletlere mensup çocuklarında katıldığı yerler mevcut. Bu çocuklara İslamî bilgilerin verilmesi için derslerin ülke dilinde yapıldığı sınıflar oluşturuyoruz.

Son olarak, IGMG Yaz Kursları hizmetiyle ilgili olarak gelecekte ağırlık verilmesi gereken alan hangisidir?

Gelecekte gerek ders müfredatı ve materyalleri gerekse kurs mekanlarına yönelik yatırımlara ağırlık vermemiz gerekmektedir. Bu yatırımların ivme kazanmasıyla IGMG Yaz Kurslarının kapasitesi dahada genişleyecektir.

Verdiğiniz bilgiler için teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Ben teşekkür ederim.

Cömert ol, kurtul!

Kişi, dünyada yaptıklarının kendisine, ahirette de fayda sağlamasını istiyorsa, emaneti kesinlikle zayi etmeyen Allah'a (cc) güvenmeli ve yaptığı hiç bir hayrın yok olmayacağına yakinî bir iman ile inanmalıdır.

Osman PAKÖZ • osmanpakoz@yahoo.com

Allâh (cc) en güzel sıfatların en mükemmel hallerine sahiptir. Onun güzel sıfatlarından birisi de “Kerim”dir. Kerim, “kerem ve ihsânı bol, sonsuz cömert” mânâsındadır. Bir başka isimle “Allâh Teâlâ Cevâd’dır, yâni cömert ve ihsan sâhibidir, bu sebeple cömertliği sever...”¹

Cömert olmak pek çok ağırlıktan kurtulmaktır. İnsanın ayağına kurşun gibi bağlanmış dünya sevgisi onu sürekli olarak aşağılara çeker. Dünyalıklar ise insan için bir imtihan vesilesidir (Enfal Suresi, [8:28]). Dünyanın bizi aşağıya ve aşağılıklara çeken ağırlıklarından kurtulmanın en birinci yolu, bizi diplere çeken dünyalıkların sevgisini kalplerden atılmasıyla olacaktır. Mal ve mülk edinmeye karşı beslenen hırsın karşısında donandığımız cömertlik silahı, bizim dünya ve ahiret kurtuluşumuzu sağlayacak bir fonksiyon icra edecektir. İnsanın içini daraltan ve sahibine mengineye sıkılıyormuş hissi veren cimrilik illetinden kurtulmak ve yaptığı infak ibadetleriyle cennet ehlinin en güzidelerinden olmak ve ebedi kurtuluşa ermek, cömertlikle mümkündür.

Kişi, dünyada yaptıklarının kendisine, ahirette de fayda sağlamasını istiyorsa, emaneti kesinlikle zayi etmeyen Allah'a (cc) güvenmeli ve yaptığı hiç bir hayrın yok olmayacağına yakinî bir iman ile inanmalıdır. “... *Ve Allah'ın rızasını kazanmak için harcamanız şartıyla, başkalarına her ne iyilik yaparsanız, bu kendi yararınızdır. Çünkü yapacağınız her iyilik size olduğu gibi geri döne-*

cek ve size de hiçbir şekilde haksızlık edilmeyecektir.” (Bakara Suresi, [2:272])

Bütün bir ömür boyunca yaptığımız hayırların zaptını tutmak asla mümkün değildir. Fakat, emanetin gerçek sahibi, bu kaydı bizim namımıza yapmaktadır. Hesap günü geldiğinde de terazimizin hayır kefesine koyacaktır. “... *Hayırdan her ne iyilik yapar harcamada bulunursanız doğrusu Allah hepsini bilir.”* (Bakara Suresi, [2:273]) Mallarımızı, bizim emanetimize bizden daha iyi sahip çıkan Allah'ın (cc) huzuruna göndermek, herhalde en akıllıca yapılan bir yatırımdır. Hatta, bu emanetçi, öyle bir emanetçidir ki, ahirette bize iade etsin diye gönderdiğiniz malınızın yerini tekrar tekrar doldurmaktadır. “... *Siz Allah rızası için, başkalarına ne harcarsanız, onun yerini daima doldurur. Şüphesiz Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır”* (Sebe Suresi, [34:39])

Peygamber (sav)'in bildirdiğine göre, ölmeden önce gönderdiğimiz mal bizimdir. Ancak vefatımızla birlikte bu mallar, mirasçılardan uhdesine geçecektir. Akıllı kişi, daha can bedendeyken, yani, malın kontrolü elindeyken yapacağı hayırlı çalışmayı yapmalıdır. Zira, mirasçılarımız bizden sonra nasıl bir tasarruf içinde olacaklardır bilemezsin.²

Cömertlik, cehennem ateşinden korunmanın en önemli kalkanlarından. Öyleki, bu korunma, düşman hücumundan kurtulmak için eline geçirdiği en küçük bir materyali dahi, can havliyle kendisine siper eden kişi eda-

siyla yapılmalı ve yarım hurma parçasını ikram etmek suretiyle de olsa cehennem ateşinden korunmalıdır.³

Rasulullah (sav)'den bir şey istendiği zaman, asla, yok demezdi.⁴ Sadece bu peygamberi ahlaki benimsemek ve tatbiki çalışmak dahi, içinde yaşadığımız toplumları adeta şok etmeye yetecek güçte ve tesirdedir. Müslüman fert için 'her işini onda halledebilirsin' imajının toplumda yayacağı huzur ve güveni hayal etmek bile insana tarifi mümkün olmayan büyük bir mutluluk vermektedir.

Bütün mal varlığımızı toplasak ve kira bedeli ücreti olarak tayin etsek, Allah'ın bir meleğini kendimize duacı tutmamıza asla yetmez. Fakat gel görelim ki, bu zor işi başaran cömertlik ahlakıdır. Siz cömert olduğça, infak etmeye devam ettikçe, Allah'ın görevli melekleri sizin için dua edeceklerdir. Rasulullah (sav) şöyle buyurmaktadır: *"Her sabah yeryüzüne iki melek iner. Biri: -Ya Rabbi, infak edip iyilik edenin malının yerine yenisini ver, der. Diğeri de: -Ya Rab cimrilik edenin malını telef et, diye dua eder."* (Buharî, Zekat 27; Müslim, Zekat 57)

Müslüman, insanlara ikram etmekten asla acizlenmemelidir. Yedirme içirme konularında her zaman en öne atılmalı ve cömertlik melekesini güçlendirmeye devam etmelidir. Rasulullah'a (sav): "Müslümanın hangi ameli daha hayırlıdır," diye sorduklarında cevabı şu olmuştur:

"Yemek yedirmen ve tanıdık tanımadık herkese selam vermendir." (Buharî, İman 6, Müslim, İman 63)

Cömertliğin düşmanları da yok değildir. Örneğin Şeytan, bu durumdan hiç hoşlanmaz. Cömert olmak isteyen sürekli olarak fakirlikle korkutur (Bakara Suresi, [2:268]). Vermenin eksiltmeyeceği ise Rasulullah (sav) tarafından ferman buyurulmuştur. *"Sadaka vermekte mal eksilmez..."* (Müslim, Birr 69)

İslam dini, cömertlik anlayışıyla matematiksel olarak kendine has bir anlayışa sahiptir. Örneğin kırkta biri zekat olarak verilen malın geride kalan otuz dokuzu, daha önceki kırktan fazladır. Otuz dokuzun sayısal değeri az olsa bile, iş yapma gücü bereket ile birlikte daha fazladır. Peygamber'in (sav) ailesi bir koyun kesmişlerdi. Peygamber (sav): *"Ondan bize ne kaldı?"* buyurdu. *"Ancak kürek kemiği kaldı hepsini dağıttık"* cevabını verdiler. Bunun üzerine Peygamber (sav): *"Desene bir kürek kemiği hariç hepsi duruyor"*, buyurdu. (Tirmizî, Sıfat-ul kıyame, 35) Yani cömertlik yapmak suretiyle infak edilen şey, asıl kazanç olarak kalan şeydir. Zira asıl kazanç ahiret kazancıdır.

Cömert kişi yaptığı bu büyük kahramanlığın karşılığını halktan değil Halık'tan beklemelidir. Mükafaatı eksiksiz veren yalnızca O'dur. *"Onlar kendi canları çektiği, kendileri de muhtaç oldukları hâlde yiyeceklerini yoksula, yetime ve esire yedirirler: "Biz, sizi, sâdece Allâh rızâsı için yediriyoruz, sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz. Biz, çetin ve belâh bir günde Rabbimizden*

korkarız." (derler). *İşte bu yüzden Allâh, onları o günün fenâlığından korur; (yüzlerine) parlaklık, (gönüllerine) sevinç verir."* (İnsân Suresi, [76:8-11])

Cömertliğin, kuvvetli iman ve merhametle çok yakın bir ilişkisi vardır. Merhamet olmazsa ikram gerçekleşmeyecek ve kuvvetli iman olmazsa, karşılık insanlardan beklenecektir.

Bütün bunlarla birlikte cömertlik, yerli yersiz saçıp savurmak da değildir. Allâh'ın kullarına, dikkatlice ve nîmetin kıymetini bilerek ihşanda bulunmalıdır. Ölçü şu ayet-i kerimedeki gibidir: *"Elini boynuna bağlayıp cimri kesilme, büsbütün elini açıp tutumsuz da olma! Sonra kınanır, (kaybettiklerinin) hasretini çeker durursun."* (İsrâ Suresi, [17:29])

Cömert kişi yaptığı bu büyük kahramanlığın karşılığını halktan değil Halık'tan beklemelidir. Mükafaatı eksiksiz veren yalnızca O'dur.

"Onlar kendi canları çektiği, kendileri de muhtaç oldukları hâlde yiyeceklerini yoksula, yetime ve esire yedirirler:"

Cömertlik, Cennete götüren yola işaret eden önemli bir levhadır. Dünya gurbetinde yolunu kaybetmiş kişileri cennete ulaştıracak yol ve tutunacak dal cömertlik dalıdır. Cömertliğin cennete delalet edeceği hususuna Efendimiz şu hadisi şerifi ile işaret etmektedir: *"Cömertlik, dalları dünyâyâ uzanan cennet ağaçlarından bir ağaçtır. Kim onun dallarından birine tutunursa, bu onu cennete götürür. Cimrilik ise, dalları dünyâyâ uzanmış cehennem ağaçlarından bir ağaçtır. Kim de, onun dallarından birine tutunursa, bu da onu cehenneme çekip sürükler!.."* (Beyhakî, Şuabü'l-Îmân, VII, 435)

Hz. Mevlana, cömertlik hakkında şöyle söylemiştir: *"Cömertlik, cennet selvisinin dalıdır. Bu dalı elinden bırakana eyvahlar olsun. Ekin eken, önce ambarı boşaltır, ama sonra hâsılâtı pek çok olur. Fakat tohumu ambarda tutan ise, sonunda onu farelere yem yapar."*

¹ Süyûtî, I, 60

² Buhari, Rikak 12

³ Buhari, Zekat 9; Müslim, Zekat 66

⁴ Buhari, Edeb 39; Müslim, Fezail 56

Cami ve yeni nesillerimiz

Artık bir camide olmazsa olmaz olarak görülmesi gereken Ana Sınıfı Eğitimi, Kur'an Okuma Öğrenimi, Temel Bilgiler Eğitimi, Gençlik Dersleri ve Sohbetleri gibi eğitim çalışmalarının çocuklar ve gençler için neler ifade ettiği tespit edilmelidir.

Ahmet ARSLAN • ahmetasl@yahoo.com

Mü'min şahsiyetin imanı öğrenmesinde ve yaşamasında ailenin önemi, mü'minler cemaatinin oluşumunda da caminin önemi inkâr edilemez. Şahsiyetin oluşumunda ailenin gördüğü ödevi cemaatin oluşumunda mescidin gördüğünü söyleyebiliriz. Camiler İslam cemaatinin yenilediği, manevi anlamda enerji topladıkları mekanlar olmak durumundadırlar.

İslamiyet'in ibadethane anlayışı, diğer dinlerinkinden farklıdır. İslam'da ibadethane ibadet için olmazsa olmaz olarak görülmemektedir. Yeryüzü mü'minler için mescid kılınmıştır. Kur'an-ı Kerim'de işaret edilen tüm mescidlerin genel olarak yapıma niyetleri ve işlevleriyle değer buldukları söylenebilir. Mescid-i Kuba ve Mescid-i Dırrar örneklerinden yola çıkarak camileri cami yapanın biraz da cemaat olduğunu söyleyebiliriz. Mekanlar şereflerini o mekanın kullanım amaçları ve kullanıcılarından almaktadırlar.

Çocuğun dinini tanımada cami, imam, cemaat, cemaatle ibadet, belirli gün ve bayramlarla ilgili hayal dünyasında oluşan ilk izlerin önemi tartışılmaz. Bu ilk izlenimlerin daha etkili izlenimlerle değiştirilmedikçe dini algılamada hayat boyu etkisini sürdürdüklerini söyleyebiliriz. Bu sebeple çocukların camiye tanımaya nasıl başladıklarını, caminin atmosferiyle birlikte onlar için ne anlamlara geldiği üzerinde durulmalıdır. Camiyle ve camideki davranışlarla ilk tanışma aşamasında yaşanan olumsuz tecrübelerin hayat boyu tamiri mümkün olmayan sonuçlar doğurabildiğinin örneklerini saymak mümkündür.

Çocukların ve gençlerin camilere değişik vesilelerle geldikleri söylenebilir. Bunların başında günlük cemaatle kılınan namazlar, cuma namazları, kandiller ve bayram namazları gelmektedir. Anne babaların, imam-hatiplerin, cami yöneticileri ve eğitimcilerin bu vesilelerin farklı yaş grupları için neler ifade ettiğini sorgulamaları gerekmektedir. Bu bağlamda İslam'ın genel bir prensibi olarak camiye ve cemaate bağlı olma özelliği çocuklara ve gençlere nasıl kazandırılabilir, meselesi her yerde ve her zaman müslümanlar için önemini korumaktadır. Belki de sünnetteki namazı cemaatle kılınmasını teşvik eden prensiplerin hikmetlerinin kavranması tüm cemaatin camiye bağlılığını sağlayabileceği gibi çocuklar ve gençleri de camiye bağlayabilecektir.

Namaz vakitlerinde çocukların cemaati orada yapılanları, insanlar arası ilişkileri doğrudan izlemesi, teorik olarak öğrendiklerini somut olarak gözleme imkânı vermektedir. Bu atmosferi bizzat müşahade etmeleri ve yaşamaları, onlarda son derece kalıcı izler bırakabilmektedir. Bu izler de olumlu olabileceği gibi, olumsuz da olabilir.

Çocukların ve gençlerin camiye gelme vesilelerinin ikinci grubunu da onlara yönelik yapılan eğitim çalışmaları oluşturmaktadır. Artık bir camide olmazsa olmaz olarak görülmesi gereken Ana Sınıfı Eğitimi, Kur'an Okuma Öğrenimi, Temel Bilgiler Eğitimi, Gençlik Dersleri ve Sohbetleri gibi eğitim çalışmalarının çocuklar ve gençler için neler ifade ettiği tespit edilmelidir. Bu sorunun cevabı aynı zamanda bu çalışmalarının kalitesi konusunda ipuçları verecektir.

3-6 yaş grubunda olan çocuklar için uzmanlar tarafından tecrübelerle dayanılarak hazırlanmış olan Ana Sınıfı Müfredat Programına göre yetkin ve bilinçli eğitimcilerin uyguladıkları ana sınıfı çalışmasına devam eden toplama göre az sayıdaki çocukların camiye koşma geldiklerini ve ibadethaneyle olumlu bir ilişki kurduklarını tespit etmek mümkündür. Diğer yaş grubundaki çocuklar ve gençler için düzenlenmekte olan eğitim programlarının ve eğitimcilerin nitelikleri artırdıkça çocuk ve gençlerin camiye bakışları bundan olumlu olarak etkilenecektir. Ancak aksi istikametteki eğilimlere de hala rastlanmakta olduğu söylenebilir. Somurtkan dedelerin, bağırıp çağıran amcaların, gençler ve çocuklarla iletişim kuramayan hocaların yeni nesiller üzerinde olumlu tesirler bırakmadığını tespit etmek zor olmasa gerektir. Çocuklar ve gençler görevlilerin yanında cemaatin da tutum ve davranışlarını, sözlerini, cami ve din dolayımında ele alıp değerlendirebilmektedirler. Dolayısıyla cemaatin söz ve davranışları da, onların cami ve din hakkındaki düşünce ve tutumlarını belirleyici rol oynayabilmektedir. Bu etki, onların camiye, dini sevip yaklaşmalarına yol açacağı gibi, tersi bir işlevi de yerine getirebilmektedir. Onun için, onların da söz ve davranışlarına dikkat etmeleri gerekmektedir. Söz gelimi, çocuklar yaşlarının gereği olarak camide oynayıp gürültü yapmak gibi yaramazlıklarına cemaatin olumsuz tepki vermemeleri, çocukları üzecek tutum takın-

mamaları gerektiğinin bilincinde olmaları gerekmektedir. Bu bilinci onlara, imam-hatip kazandırmak durumundadır. Yani eğitimci, cemaatin olumsuz etkilerini önleme işini de kendi eğitim / öğretim sorumluluğu içerisinde görmek durumundadır. Zira, cemaatten birilerinin bir yanlış sözü, bir kırıcı davranışı, eğitimci rolünde olan imam-hatibin hizmetinin önünü tıkayabilir, onun yaptıklarını yıkabilir; emeklerini boşa çıkarabilir.

Bazı ilmihal kitaplarında olduğu söylenen 7 yaşından küçükleri camiye ve cemaate dahil etmeme tavsiyesi ya da kimi yönetici ve hocaların camide her türlü oyunu yasaklama teklifleri eğitim verme konusunda yetersiz kalan kimselerin çareyi yasaklayıcılıkta aramaları olarak değerlendirilmelidir. Çin'den Amerika'ya kadar camiler her ne kadar bu konuda farklı sıkıntılar olsa da İslam ümmetinin canlılığı ve umudunun göstergesi olarak çocuklar ve gençlerin civıltısıyla dolmak durumundadır. Aile ve çev-

relerinden aldıkları eğitimin etkileriyle camileri dolduracak nesilleri ibadethaneye ve ibadete saygı konusunda teorik ve pratik çalışmalarıyla terbiye etmeye çalışmak da cemaatlerin ve organizasyonların yöneticilerinin, eğitimcilerin görevidir.

Eğitim alma vesilesiyle camiye giren çocuk, camiye karşı ünsiyet kazanmakta, ona alışmakta, yabancılık hissetmez duruma gelmektedir. Çocukluğunda ve gençliğinde camiye girme, onu tanıma fırsatı bulamayan nice kişinin, çok istemesine rağmen yetişkinliğinde camiye girmekten çekindiği, ürküğü, bir türlü oraya girme cesaretini kendinde bulamadığı bilinmektedir.

İlk gençlik yıllarına kadar anne babaların, cemaatin ve cami yöneticilerinin gayretiyle camiye ısınmış olan çocukların yaşları ilerledikçe ilgilerinin cami dışına kaydığı görülebilmektedir. Yeniliklerden uzak yıllarca tekrar edilen metotlar onları sıkımda alışılmış vesilelerle camilere gelmeleri zorlaşabilmektedir. Gençleri camiye çekme konusunda teklif edilen sosyal ve sportif faaliyetleri artırma, cami müstemlatı içerisinde gençlik merkezleri oluşturma, spor müsabakaları için tv yayını yaptırma gibi teklifler üzerine yapılan tartışmalarda kısırlığa düşülmemelidir. Yeni nesillerin eğitimi konusunda hiçbir metodun tek başına yeterli olmayacağı, tek bir formüle bütün çözümlerin havale edilemeyeceği unutulmamalıdır. Anne babanın olumlu örneği, sevdirerek benimsetme, sabırla öğüt

verme, yargılamadan hatırlatma, tutarlılık ve ahlaklıktan ödün vermeme, ihlas ve samimiyet ortamı oluşturma gibi temel prensiplere işlerlik kazandırmadıktan sonra bu konuda başarılı olmak söz konusu olmayacaktır.

Hem çocukların hem gençlerin camiye gelmeleri, camide verilmesi istenenleri benimsemeleri konusunda onların imam- hatiple, eğitimcilerle kurdukları duygusal bağın önemi asla gözardı edilmemelidir. Sevgi ve ilgi ile oluşan iletişimin olmadığı yerde bilgi aktarımı söz konusu olamayacaktır.

Camiler kendilerini sevip onlara bağlılıkla yetişecek çocukları, gençleri bekliyorlar. Çocuklar ve gençler ise; sevgiyle kucaklanacakları, hoşça karşılanacakları hoca, eğitimci ve yöneticileriyle hoş atmosferli camileri arıyorlar. Hangi çocuklar, hangi gençler mi? Çocuklarının kalplerine imanı ve namaz bilincini, onlara en güzel örnek olarak vermeye çalışan anne babaların evlatları.

Piyasa düşmanı Kapitalizm

Özel'e göre, serbest piyasanın kapitalizmin olmazsa olmazlarından olduğunun "dost" "düşman" herkes tarafından kabul görmesi, kapitalizmin illüzyon/yanılsama üretmedeki gücünü göstermektedir.

Bedrettin KESKİN • bedrettink@gmail.com

Ekonomik ve siyasal gündemin en tartışmalı konularının başında birey, devlet ve ekonomi münasebetleri gelmektedir. Geçmişten günümüze kadar devlet ve ekonomi ilişkileri sistemlerin ve ideolojilerin temellerini oluşturmuştur. Ekonomik anlamda birçok temel paradigma, devlete ekonomik anlamda biçtikleri roller ile gündeme gelmiştir. Bunların başında kapitalist sistem ve kapitalist ideoloji gelmektedir. Dolayısıyla kapitalizm devlet ekonomi ilişki ağlarının temelindeki gerçekliği ifade de tanımlamaktadır. Bu durum özellikle Sovyet Bloğunun yıkılması, dünyanın tek kutuplu olarak algılanması ile daha yoğunluklu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kapitalizm "tek dünyada/dünyada tek" sistem olarak karşımıza çıkan bir gerçekliğini sürdürmekle birlikte tek bir kapitalizmden bahsetmek olanaklı değildir. Günümüzde Anglo-Sakson kapitalizminden daha çok bahsedilirken, başat konuma ABD ve İngiltere sahiptir. Oysa kapitalizmin İskandinav modelinden, Akdeniz ülkelerinde uygulanan modeline, gelişmekte olan ülkeler ile gelişmemiş olan ülkelerdeki uygulamalarına kadar birçok gerçeklikle ifade edilebilecek çerçeveye sahip olduğu açıktır. Bu kadar farklı modele ve uygulama alanına sahip olmasına rağmen kapitalizmin tüm örneklerindeki ortak özellik serbest piyasa mitine olan vurgudur. Tüm farklılık ve özgüllüklerine rağmen kapitalizmin serbest piyasa rejimi olduğu güçlü bir şekilde ifade edilmektedir. Bu durumun diğer tüm ideoloji ve sistemler tarafından kabul görmesi, kapitalizmin propaganda gücünü göstermektedir.

Kapitalizmin çok boyutlu niteliği yanında onun ne olduğu ve ne olmadığı da ciddi farklılaşmaları ortaya koymaktadır. Kapitalizmin inanç esası gibi vurguladığı "serbest piyasa" ifadesinin tam olarak neyi içerdiği ya da ser-

bestlik ve piyasa ilişkisinin kapitalizmle ne kadar birlikteliği ifade ettiği tartışmalara eşlik etmiştir. Mustafa Özel'in İz yayınlarından çıkan "Piyasa Düşmanı Kapitalizm" adlı eseri de tam bu gerçekliğin kesişme noktasından hareket ederek, serbest piyasa kavramının kapitalizmle uyumlu olduğunun ifade bulmasının gerçek bir yanılsamayı içerdiğini betimler. Bu anlamda eser, kapitalizm gerçekliğini sade anlatımı ile tartışmakta, kapitalist sistemin piyasa karşıtlığını ifade etmektedir. Yine Mustafa Özel, kapitalist sistemin, piyasa serbestliğinin tüm kesimlerce kabul görmesine de eleştiri getirmektedir. Özel'in de belirttiği gibi serbest piyasanın kapitalizmin olmazsa olmazlarından olduğunun "dost" "düşman" herkes tarafından kabul görmesi, kapitalizmin illüzyon/yanılsama üretmedeki gücünü göstermektedir. Eser, hem Marksistleri hem de kapitalistleri aynı noktada buluşturan "kapitalizm= serbest piyasa" ikileminin kurulmasının gerçek dışılığını ifade ederek, kapitalizmi en hassas noktasından hareketle değerlendirmektedir. Özel, kitabında bu gerçekliği şu şekilde ifade eder: "Rekabetin kapitalizmde normal durum olduğu hususunda liberaller ile sosyalistler arasında bir anlaşmazlık yoktur. Adam Smith, bir rekabet düzeni olan kapitalizmde değişik toplum tabakaları arasında bir çıkar uyumu olduğunu düşünürken, Karl Marx rekabete rağmen 'üretim araçları sahipliğinin' dengeyi bozduğunu ve toplumun kapitalist kesimi ile emekçi kesimi arasında bir çıkar çatışması yarattığını söylüyordu. Oysa özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısındaki sosyal tarih çalışmaları gösterdi ki, kapitalizm bir rekabet düzeni değildir. Aksine, ortaya çıktığı her durumda kapitalizm "piyasa düşmanı" olagelmiştir. Tekelleşmenin kapitalizm tarihinde sonraki ve yeni/ileri bir safha olmadığını yani istisnai bir durum olmak yerine kural olduğunu" ifade etmiştir. Ser-

best piyasa ile kapitalizm arasında zorunlu bir ilişkinin olduğunu sananlara rağmen, kapitalizmin özde tekelci ve piyasa düşmanı olduğu tezini işleyen, çözüm yolları ve metotlarını da ortaya koyan etkileyici bir eser olan kitaba göre, kapitalizm “serbest piyasa sistemi” değil, büyük sermayenin devletle bütünleştiği, ileri ölçüde tekelleşmiş piyasa sistemidir. Tekelleşmenin kapitalizmin doğasında bir gerçeklik olduğu açıktır. Dolayısıyla bu kitap bize kralın çıplak olduğunu göstermiştir. Kapitalizmin serbest piyasa olmadığı bilakis serbest piyasa ve rekabeti boğduğu gerçeği kitabın ana temasını oluşturmuştur.

Burada, Fernand Braudel’in kapitalizmin serbest piyasa yanlısamasını gösteren en kapsamlı ve derinlemesine bu tezi işleyen eserini de zikretmekte fayda vardır. Mustafa Özel bu kitabında Fernand Braudel’in çerçevesini çizdiği anlam dünyasının paralelinde ifadeler kullanır. Braudel, kapitalizmin tarihsel sürecini irdeleyen, tarihi üç katlı olarak inşa etmeye çalışır. Tarihteki bütün biçimleriyle kapitalizm, sınırsız sermaye birikimi arayışına dayanmaktadır. Serbest piyasa, fiyatı olabilecek en düşük fiyat, dolayısıyla serbest piyasa kârı olabilecek en düşük kârdır. Bunun içindir ki, hiçbir kapitalist serbest piyasadan hoşlanmaz. Dili, dini, milliyeti ne olursa olsun, kapitalist hep piyasa boğmaya, bastırmaya meyleder. Satın alırken rekabetçi piyasadın almak, ama satarken tekelci piyasada satmak ister. Tekelcilik, kapitalizmin son aşaması filan değil, bizzat ilk aşamasıdır.¹ Ya da tekelleşme kapitalizmin her aşamada teşebbüs ettiği ve bunu arzuladığı bir gerçekliği ifade etmektedir. Bu yönüyle hem Anglo sakson kapitalizm örneği hem de dünyanın diğer bölgelerindeki uygulamalar açısından sonuç değişmemektedir. Sadece kapitalizmin gelişmekte olan dünya ile gelişmiş modernleşmiş ülkeler arasında kullandığı araçlar farklılık arz etmektedir. Yoksa sonuç olarak kapitalist mantık kendini sürdürmektedir. Gelişmiş ülkeler devlet ve ekonomi ilişkilerinde sofistike metotlar kullanırken, gelişmemiş ülkeler devlet, birey ve ekonomi ilişkilerinde daha geleneksel ilişki yürütmektedir.

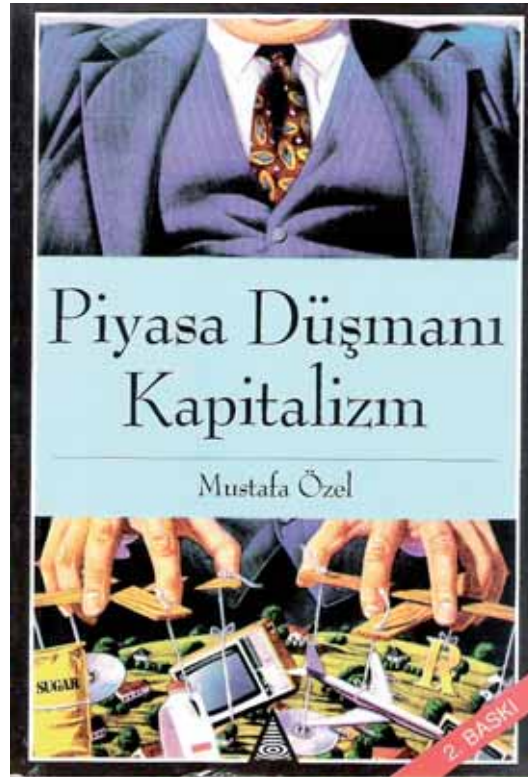
Kapitalizmin dünya egemenliğini ilan etmesine denk olarak, gittikçe bu sistemin eleştirilere de muhatap olduğu gözden kaçmamaktadır. Bu eleştirilerin odağında bu sistemin daha çok piyasa karşıtlığının entellektüel ve il-

mi temellerinin izi sürdürülmelidir. Çünkü kapitalist sistem, en büyük erdemini serbest piyasa üzerinden dillendirmektedir. Oysa kapitalizmin serbest piyasa olmadığına dönük geçmişte çok fazla eser kaleme alınmamıştı. Ticaretin olmazsa olmazlarından olan serbest piyasanın kapitalizmin ruhu ile örtüşmediği bireysel ve bencil kapitalizmin doymak bilmez hırslının ve arzusunun serbestliği engellediği, tekelleştiği ve piyasayı öldürdüğü gerçeği daha güçlü ve açıkça dile getirilmelidir. Bu boşluğu geçmişte dolduran eserlerin başında Mustafa Özel’in eseri gelmektedir. Kitap, kapitalizmin serbest piyasa ilişkisini sade ve anlaşılır bir dille irdelemesi açısından da tercihe şayandır. Kapitalizm tartışmalarının toplumun gündemine da-

ha çok gelmesi ve bu alandaki tekelleşmenin de kırılmasına yarayacak ufuk açıcı bir eserdir. Yine piyasa ve kapitalizm ilişkisinin daha fazla gündeme gelmesi gerekliliğinden hareketle bu yapısal ilişkileri analiz edecek daha kapsamlı ve ciddi eleştirecek eserlere ihtiyaç vardır. Açıkça Özel’in açtığı yoldan giderek, kapitalizmin dört başı mamur eleştirilere konu olması gerekmektedir. Buna olan ihtiyaç her geçen gün kendini göstermektedir. Yoksulluğumuzun ve yoksunluğumuzun temelinde yatan sistemlerden biri olan kapitalizmi, doğru bir şekilde tahlil edilmeden günümüz sorunlarının hiç birisi çözüme kavuşturulamaz. İyi bir tedavi için teşhisin de doğru ve iyi yapılması gerekmektedir. Ayrıca gerçek ve tek bir tedavi yolu olarak tanımlanan kapitalist dünyada bu

sistemin daha fazla tartışmalara konu olması gerekmektedir. Başlangıç anlamında bu tartışmalara/konulara ışık tutacak kitapların başında Mustafa Özel’in bu çalışması gelmektedir. Kitabı, konuyu sade ve basit anlatımıyla irdelemek isteyenlere öncelikle tavsiye etmekle birlikte, eser herkesin zihin dünyasına katkılar sağlayacak bir çalışmadır.

¹ Tekelleşme bireysel niteliklerle elde edilebile bile sürdürülemez. Bazı kapitalistler daha icatçı, yenilikçi, açığı, vs olmalarından ötürü piyasada tekelci veya yarı-tekelci konumlara gelebilirler. Ancak, eğer tekelleşme sürecinde başka ve üstün bir güç kapitalistleri arkalarsa, o zaman kendilerinden daha becerikli oyuncular ortaya çıksa bile tekelleşme süreci kırılmaz. Bu üstün güç “devlet”tir. Devlet, kapitalizmin suç ortağıdır. Sermaye ancak devletle bir ve aynı şey haline geldiği zaman kapitalizm ete kemiğe bürünür.

Seçim sonrası İran

İran'daki 12 Haziran seçimleri bir kaç açıdan devrim tarihinin en ilginç seçimi olmuştur. Seçim sonrası kaybeden Musevî'nin seçimlerin sonucunu kabul etmeyeceği yönündeki açıklamaları ülke tarihinde bir ilktir.

Mehmet ÖZKAN • metkan82@hotmail.com

Otuz yılın sonunda bile 1979 yılında gerçekleşen devrim sonrası İran'a nasıl bakılması gerektiği sorusu hala hem batıda hem de doğuda gerçek bir yanıt bulmuş değil. Bunda her ne kadar batılı devletlerin İran'a görmek istedikleri pence-renden bakmalarının etkisi kadar, İran'a önyargı ve red edici bir gözle bakan Arap devletleri haricindeki İslam dünyasının da devrim sonrası İran'ına sahiplenici bir psikolojiyle bakmaksının etkisi var. Bu durum İran'da yapılan her seçim sonrası yapılan tartışmalarda kendisini göstermektedir. 12 Haziran'da gerçekleşen ve İran devriminden sonra yapılan en ilginç ve tartışmalı devlet başkanlığı seçimi olan 10. Cumhurbaşkanlığı seçimleri bu durumu yeniden gözler önüne sermiştir. Temel olarak iddialı iki adayın yarıştığı ve katılım oranının % 85 civarında ve hayli yüksek olduğu seçim sonucunda, İran devlet başkanı Mahmud Ahmedi-nejad oyların % 63'ünü alarak yeniden devlet başkanı seçilmiştir. Reformcu kanadın temsil-

cisi olarak gösterilen Mir Hüseyin Musevî ise oyların % 33'ünü alarak seçimden ikinci çıkmıştır. Bu yazıda İran seçimlerinin iç siyaset, bölgesel ve küresel açıdan genel bir değerlendirilmesi yapılacaktır.

İran'daki 12 Haziran seçimleri bir kaç açıdan devrim tarihinin en ilginç seçimi olmuştur. Seçim sonrası kaybeden Musevî'nin seçimlerin sonucunu kabul etmeyeceği yönündeki açıklamaları ülke tarihinde bir ilktir. Aynı şekilde caddelerde seçimi protesto etmek amacıyla yapılan gösteri ve yürüyüşlerin yoğun bir şekilde yaşanması toplumsal kaynamanın küçük de olsa yansımaları olarak görülmelidir. Nüfusunun % 60'ı 33 yaşından küçük olan ve son derece genç ve dinamik bir nüfusa sahip olan İran'da devrim sonrasında yetişen neslin devrimin baskıcı ve özgürlükleri sınırlayıcı boyutunu tartışmaya açması, aslında İran siyasi rejiminin en zayıf halkasından birisidir. Şah Rıza Pehlevi'nin baskıcı rejimine karşı yapılan İran devriminin, baskıcı bir rejime dönüşmesi İran siyasi sistemi-

Cumhurbaşkanı Ahmedinejad

nin en büyük açmazı olarak görülmelidir. Bu durumun değiştirilmesi ve özgürlük alanının genişlemesi talepleri her seçimde kendisini yeni bir yapı içerisinde yeniden dillendirmektedir. Son seçimde bu talepleri açıkça destekleyen bir adayın varlığı tartışmaya açık olsa da, son dört seçimdir her geçen gün dozunu artıran ve yönetici elitin baskıcı uygulamalarına yönelik oluşan tepki bu seçimde Musevî üzerinden kendisini göstermiştir. Musevî'nin devrim tarihindeki geçmişi itibarıyla rejim karşıtı bir tavrının olacağı tartışmaya açık olmakla beraber ortada var olan bir gerçek İran sisteminde özgürlüklere yönelik baskıcı ve sınırlayıcı politikaların artık en azından genç nesil arasında ciddi şekilde tartışmaya açıldığıdır.

Bölgesel dengeler açısından İran'ın son yıllarda devam ettiği politikaların genel olarak önümüzdeki dönemde de devam edeceği beklenilmelidir. Fakat İran'daki seçimleri uluslar arası alanda sert çıkışlarıyla tanınan Ahmedinejad'ın tekrar kazanması İsrail'de iktidarda bulunan aşırı sağcı Netanyahu hükümetini barışa zorlama girişimlerini sınırlayabilir. Obama tarafından açıkça zorlanan Netanyahu hükümeti özellikle İran'ın nükleer silah edinmesine karşı uluslar arası alanda oluşturmaya çalıştığı baskıyı artırarak bir nevi gündemi kendi üzerinden İran üzerine aktarabilir. Bölgesel anlamda acil ihtiyaç olan en temel ilişki Araplar ile İranlılar arasında iletişim kanallarının yeniden açılmasıdır. Özellikle Irak işgali sonrasında oluşan kutuplaşmaya yönelik çözüm bulma çabaları ve ihtiyacı bölgesel anlamda Ahmedinejad'ın ikinci döneminde en önemli gündem maddelerinden birisi olarak görülmelidir.

Batılı devletler İran devrimini ilk başlarda özgürlükleri yükseltecek ve Şah tarafından getirilmiş sınırlamaların kalkması olarak yorumlamıştı. Ayetullah Humeyni'nin beklenenden daha popüler olduğunun farkına varılmasından sonra batılı yaklaşım içselleştirici olmaktan ziyade dışlayıcı bir eğilim göstermiştir. İran devriminin ta başından beri batılı devletler üzerinde yarattığı şokun bir yan etkisi olarak, batılı devletler son otuz yıldır İran'da yaşanan en küçük bir rejim karşıtı kıpırdanmayı devrimin sonunun geldiği şeklinde yorumlamışlardır. Son seçimlerin batılı devletler nezdindeki yorum ve değerlendirmeleri bunun küçük bir yansıması olarak görülmez. Belki bu yaklaşımın en ilginç tarafı batılı devletler tarafından rejimi

Muhalefet lideri Musevî

değiştirecekmiş havasıyla sunulan başkan adayı Mir Hüseyin Musevî'nin devrimin ateşli yılları olan 1980-1989 arasında hem de devrim lideri İmam Humeyni'nin yaşadığı dönemde başbakanlık yapmış olmasıdır.

Genel olarak batının ve doğunun yanıldığı temel nokta İran'ın her açıdan kendine özgü bir siyasi yapıya sahip olduğunu unutmaktır. İran kökleri Şia felsefesine dayanan ve kayıp imam inancının derin etkilerini taşıyan bir siyasi sistem sahiptir. Ayetullah Humeyni'nin Şia felsefesinde yaptığı yeni yorumlamaya göre, kayıp onikinci imamın geri gelmesinin beklenildiği süre boyunca İran'da siyasi sistem

Velayeti Fakih denilen atanmış bir dini liderler grubu tarafından yönetilmelidir. İran'ı yakından takip eden bir çok gözlemcinin çok defalar vurguladığı gibi İran'da gerçek güç Velayeti Fakih'in başı Ayetullah Hamaney'in elinde toplanmış olup, devlet başkanlarının göreceli olarak yetkileri ve etkisi batıda bilindiğinden çok daha azdır. Ülkenin kaderini belirleyici bir çok kararın dini liderin onayı olmadan uygulamaya konulamayacağı İran siyasi sisteminin görünmeyen gerçeğidir.

Yeniden seçilen İran devlet başkanı Ahmedinejad görev yaptığı son dört yılda izlediği medya siyaseti itibarıyla son derece sert ve radikal söylemleri olan birisi olmasına rağmen, aynı zamanda devrim tarihinde yeni seçilen bir Amerikalı meslektaşını kutlayan ilk lider olarak tarihe geçmiştir. Obama'ya yazmış olduğu uzun mektup ve önerdiği muhtemel işbirliği talepleri İran devrimi tarihinde yeni bir safhayı ve dünya ile entegre olmanın artık rejimin sıkı muhafızları tarafından bile kabul edildiğinin göstergesidir. Yeni dönemde İran için en önemli nokta İran'ın dünya ile entegrasyon taleplerine karşılık ve batılı devletlerin İran üzerinde nükleer enerji sorunu dolayısıyla oluşturduğu baskının nasıl dengeleneceğidir.

En genel anlamda İran seçimleri getirdiği iç ve dış tartışmalarla birlikte devrim tarihinde yeni bir çığır açtıysa da İran dış politikası açısından radikal bir değişiklik getirmemektedir. Fakat, bölgesel ve küresel düzlemde değişen dengeler gereği İran'ın kendi çıkarlarını yeniden yorumlayıp ona göre bir siyaset izleyeceği, fakat özünde eski politikalarında bir değişiklik yapmayacağı vurgulanmalıdır. Yeni dönemde yakından izlenilmesi gereken asıl nokta batılı devletlerin hiç istemedikleri bir liderin politikalarına yeni dönemde nasıl bir karşılık verecekleridir.

İran

Yusuf ZİYA • yza301@hotmail.com

Özellikle geride bıraktığımız seçim dönemi nedeniyle İran hakkında basında çokça haberler yapıldı, yazıldı, çizildi. Öteden beri kamuoyunda o kadar kötü bir izlenim oluşturulmaya çalışılıyor ki, insan kendisini ayağını İran toprağına bastığında bir öcü ile karşılaşacak sanıyor. Yıllarca insanlar üzerinde oluşturulmaya çalışılan önyargıların önemli ölçüde başarılı olduğu söylenebilir. Bu nedenle çoğu insanın kafasında, hemen yanı başımızda olmasına karşın pek bilgi sahibi olmadığımız komşumuz hakkında, pek hoş olmayan bir resmin mevcut olduğu muhakkak. Acaba durum gerçekten de öyle mi? Toplum olarak doğulu bir kültüre sahip olduğumuzun ve bunun aslında korkulacak bir şey olmadığını farkında değiliz maalesef.

Genel Bilgiler

Resmi adı İran İslam Cumhuriyeti. 70 milyonu aşan bir nüfusa sahip ve topraklarının büyüklüğü Almanya'nın neredeyse beş katı kadar. Coğrafi konum olarak Güneybatı Asya'da yer alıyor. Kuzeyinde Azerbaycan, Türkmenistan, Ermenistan ve Hazar Denizi, doğusunda Afganistan ve Pakistan, batısında Türkiye ve Irak, güneyinde Basra ve Umman körfezleri bulunuyor. İran'da Fars, Arap, Lor, Kürt, Azeri, Türkmen ve Beluç gibi çeşitli ırklara mensup etnik gruplar kendilerine özgü dil ve gelenekleri ile bir arada yaşam sürdürmektedirler. Ülkenin resmi dili olan Farsça Hint-Avrupa dillerinin bir kolu ve İran'da Farsça'nın

dışında Azeri Türkçe'si, Arapça, Kürtçe vb. dillerle Farsça'nın çeşitli Lehçeleri de konuşulmakta.

İran'ın resmi dini İslam. Resmi rakamlara göre halkın % 98'i Müslüman ve bunun % 90'ını Şii Müslümanlar, % 8'ini Sünni Müslümanlar, kalan %2'sini ise Bahaîler, Sâbiîler, Hindular, Yezidiler, Zerdüşter, Yahudiler ve Hıristiyanlar gibi diğer dinlere mensup azınlıklar oluşturuyor. Ülkenin resmi mezhebi olan Şiilik ve On iki İmam inancı, ülkenin özellikle orta ve kuzey kısımlarında güçlü. Sünnilik ise ağırlıklı olarak ülkenin kuzey-batısındaki Kürtler ile Pakistan sınırındaki Belucilerde ve Horasan eyaletinde yerleşik Türkmen aşiretlerde yaygın.

Tahran, 11 milyona yaklaşan nüfusu ile İran'ın en büyük şehri ve başkenti. Aynı zamanda ülke nüfusunun %15'ine ev sahipliği yapıyor. Meşhed, İran'ın ikinci büyük şehri ve İmam Rıza Türbesi bu şehirde olduğu için dünyadaki en kutsal Şii şehirlerinden biri. 2,8 milyonluk nüfusu ile turizmin merkezi olan şehre senede ortalama 15 ile 20 milyon kişi gelir ve İmam Rıza'nın türbesini ziyaret eder. Nüfusu 2 milyona yaklaşan İsfahan İran'daki diğer büyük şehirlerden biridir ve İsfahan bölgesinin başkentidir. İran'ın diğer büyük şehirleri Kerec, Tebriz, Şiraz, Ahvaz, Abâdân, Hemedan, Kirmanşâh, Kum ve Hurremşehir olarak sayılabilir. İran her biri atanmış bir vali tarafından yönetilen 30 bölgeye ayrılmıştır. Bölgeler "şehristan" denilen illere ve daha sonra da sırasıyla "bahş" ve "dehestan" ismindeki alt yönetim birimlerine bölünmüştür.

11 milyona yaklaşan nüfusuyla başkent Tahran dev bir metropol

Kısa Tarihi

Köklü bir tarih ve kültüre sahip İran bölgesi Hz. Ömer döneminde İslam topraklarına katıldı. Bu dönemde bu topraklarda köklü değişiklikler gerçekleştirildi. Raşid halifeler döneminden sonra İran topraklarında Emeviler, Abbasiler, Tahiriler, Saffariler, Samaniler, Buveyhiler, Ali Muhtac, Feriguniler, Selçuklular, Moğollar, Harezmsaşahlar, İlhanlılar, Timurlular, Türkmenler, Safeviler, Zendler, Kaçarlar ve Pehlevi Hanedanı hüküm sürdü.

I. Dünya Savaşı'nın ardından İran toprakları işgale uğradı. Rusya ve İngiltere İran toprakları üzerindeki menfaatleri nedeniyle anlaşmazlık içerisindeydiler. Rıza Pehlevi 1925'te İran şahı olunca işgal kuvvetleri bu ülkeyi terk

etti. 1925–1979 yılları arasındaki dönem Pehlavi sülalesinin İran tahtında bulunduğu dönemdir. Bu dönemde İslam'dan soğutulmaya çalışılan İran'da tepkiler doğmaya başladı. Şah, 1962'de "Ak devrim" adını verdiği bir toprak reformu gerçekleştirmek istedi. Halk bu reformu tepki gösterdi. Humeyni'nin halk nezdinde destek sağlamaya ve liderliğe doğru yol almaya başlaması da bu olayla birlikte oldu. Bu gelişmeler üzerine başlayan rejim kavgası 1979'da Ayetullah Humeyni liderliğinde gerçekleştirilen devrimle sonuçlandı. Daha sonra yapılan halkoylamasına dayanılarak ülkede İslâm Cumhuriyeti ilan edildi. İslâm cumhuriyetinin ilanından sonra ülkenin dini lideri Ayetullah Humeyni oldu. Onun 1989'da vefatından sonra dini lider Ayetullah Seyyid Ali Hamaney oldu. 1989'da cumhurbaşkanlığına seçilen Ali Ekber Haşimi Rafsancani, 1993'te bu göreve yeniden seçildi.

Bu arada 1980 yılında Irak'ın dış destekli olarak İran'ın batı kesimini işgal etmesiyle İran - Irak savaşı başladı ve 1988 yılında savaş sona erdiğinde her iki taraf hiçbir şey elde edemeyerek savaştan önceki sınırlarına çekildi. Bu savaş yaklaşık bir milyon kişinin ölümüne, 150 milyar Amerikan Doları maddi hasara ve her iki ülkede de ağır yıkımlara yol açmıştı. 2005 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerini eski Tahran Belediye Başkanı olan Mahmud Ahmedinejad kazandı. Son yıllarda Ahmedinejad'ın sert bir dış politika izlemesiyle İran'ın, dünya politikasındaki önemi arttı. Başta ABD olmak üzere batılı devletler, İran'ın nükleer bir silah üretebileceği kuşkusuyla ülke üzerinde yoğun baskı uygulamaya başladı. İran bugün, geçtiğimiz ay yapılan seçimlerin ortaya çıkardığı gerginliği dindirme uğraşında.

Kültür ve Edebiyat

Kadim bir geçmişe sahip İran kültürü çok çeşitli ve çok boyutlu olma özelliğine sahiptir. Bu özelliğin bir yönü tarihi gelişmelere diğer yönü ise etnik, din ve dil kökenli unsurlara dayanmaktadır. Seslerini sadece buldukları bölgede değil, bütün dünyada duyuran Hafız, Mevlana, Sadi, Firdevsi, Nizami ve Hayyam gibi ünlü şairler İran edebiyatının önde gelen isimleridir. Farsça, Arapça'nın yanı sıra özellikle Anadolu, Orta Asya ve Hindistan'da edebiyat ve bilim dili olarak kullanılmıştır. Şiir İran kültürünün çok önemli bir öğesidir ve İran'da kültürden, bilim ve metafiziğine kadar birçok önemli eserde kullanılmıştır. İranlılar, öteden beri dünyanın en çok okuyan milletleri arasında yer alır. O yüzden köylüsüyle, kentlisiyle kültürüne, tarihine ve edebiyatına düşkün bir millettir.

İran kültürü, İslam öncesi ve İslami kültürün bir karışımıdır. İran'ın İslamlaşmasından sonra İslami töreler İran kültürüne girdi. Bunlardan en önemlisi Muharrem ayında yapılanlardır. Her yıl Aşure Gününde, Ermeniler ve Zer-

İsfahan'daki Nakş-ı Cihan Meydanı

düşçüler dâhil İranlıların büyük bir çoğunluğu Kerbelâ Savaşı'nda şehit olanları anma törenlerine katılır. Modern İran'da günlük yaşam Şiilik anlayışına göre düzenlenmiştir ve ülkenin sanat, edebiyat ve mimarisi İran'ın derin ulusal geleneğini ve edebi kültürünü daimi bir hatırlatıcısı durumundadır. İran'da yılbaşı (Nevruz) baharın gelişini kutlamak için 21 Mart tarihinde kutlanan eski çağlardan kalma bir gelenektir.

Günlük yaşamdan notlar

“Ön yargıları değiştirmek atomu parçalamaktan daha zordur” demiş Einstein. Çoğu kişi İran hakkında sahip olduğu önyargılar nedeniyle, bu ülkeyi gördüğünde muhtemelen şaşıracaktır. Çünkü İran bugün modern batılı devletlerle aynı teknolojiye ve imkânlarla sahip olan ama onlardan farklı olarak resmi dini İslam olan bir devlet. Kadınların baskı altında olduğu tartışılarsun, kültür, bilim, spor, basın kısacası hayatın her alanında var oldukları bir gerçek. Mecliste kadın milletvekilleri var. Cumhurbaşkanlığı danışmanlığı, Devlet Bakanlığı ve Genel Müdürlük vazifesi yapan kadınlar mevcut. Kamu sektöründe çalışanların % 40'ını kadınların oluşturduğu belirtiliyor. Bunun yanında azınlığı oluşturan gayrimüslimler kendilerine özgü ritüellerini gerçekleştirmekte özgürler. Türkleri pek seviyorlar ayrıca. Osmanlı'nın doğu kültüründe ayrı bir yeri var tabii. Yüzyıllarca İslam'ın koruyuculuğu görevini üstlenmiş bir milletin torunları Türkler. Benzinin litresinin oldukça ucuz olduğu ülkede, bol miktarda araba olsa da, ulaşımında motosikletin önemli bir yeri var. Hayat akıp gidiyor dünyanın dört bir köşesinde olduğu gibi İran'da da. İran, bize hem uzak hem yakın bir ülke.

Kaynaklar:

- "İran", TDV İslam Ansiklopedisi, 22. Cilt, S. 392–437
- <http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/iran>, 19.06.2009
- <http://www.irankulturevi.com/cat-tr-pages-24/> 21.06.2009

Ticaret

Müslümanların günlük yaşamımıza katkıları

İlknur MELEKOĞLU • imelekoglu@yahoo.de

Ticaret İslam'da uzun bir geçmişe sahiptir. Peygamberimiz Hz. Muhammed ve onun bir çok ashabı ticaret erbabı idi. Ticaret, Müslümanların hayatında önemli bir yere sahip olduğu için borçlanma, değiş-tokuş, piyasanın gidişatı ile ilgili kanunları kapsayan gelişmiş bir yasa sistemi ile idare ediliyordu.

Geniş ticaret ağı, seçme değerli ürün ve malların geçişinin yapıldığı geniş bir alana yayılmıştı. Bu ağ üzerinde altın, beyaz altın, tuz gibi ticari malların doğudan batıya, Afrika Sharası'ndan Fas'a, İspanya'ya, Fransa'ya, daha az miktarda Yunanistan'a, Anadolu'ya, Mısır ve Suriye'ye aktarımı yapılırdı. Midye kabuğu (14.yy'da Afrika ve Asya'nın bazı kısımlarında para birimi olarak kullanılıyordu) Maldivler'den Batı Afrika'ya geçmiş, çanak çömlek ve kağıt para batıya Çin'den gelmiştir ancak kağıt para birimi Kahire'de tutunamadı. Tüccarlar yolculuklarında altın, karpuz, kavun, fildişi, ipek, yün ve balmumu gibi ürünleri de beraberinde götürüyor ve bazen şeyhler, sultanlar, alimler ve hacılarla birlikte yolculuk ediyorlardı.

Deniz Ticareti

İpek yolu üzerinden yapılan ticaret ekonominin kalbi niteliğindedi. Deniz ticareti ise daha çok Afrika ve Avrupa'nın Akdeniz kıyılarında yoğunlaşmıştır. İspanya'nın güneyindeki Malaga limanı yoğun deniz ticaretinin merkezi konumundaydı ve Cenevizliler burada kendilerine bir mahalle kurmuşlardı. İbn Batuta Anadolu'ya, bu bölgedeki ticaret yollarının hakimiyeti onların elinde olduğu için bir Ceneviz gemisi ile geçmiştir. Batuta yolculukla ilgili şöyle der: "Hristiyanlar bize saygıyla davrandılar ve yolculuk için ücret almadılar."

Adriyatik'deki Müslüman tüccarlar dünya ticaretinde daha büyük paya sahipti ve sanki kalabalık Malaga limanına sınır koyuyordu. Malaga limanının yoğunluğu, Adriyatik'teki ticaretin de büyümesini sağlıyor buraya dünyanın farklı yerlerinden gelen ipek, silah, mücevher ve cilalı çanak çömleklerin, Malaga limanından gelen İspanya meyveleriyle

değiş tokuşu yapılıyordu.

İskenderiye, Nil'in Akdeniz'e açılan deltasındaki önemli bir limandı. Baharat yolunun buradan geçmesi ve Hint okyanusu ve Kızıldeniz üzerinden getirilen ürünlerin bu limandan Avrupa'ya gönderilmesi, kenti Baharat Yolu'nun Avrupa'ya açılan kapısı yapmıştı. Kentte Müslümanlara ait olanı batıda, Hristiyanlara ait olanı da doğuda olmak üzere iki liman bulunuyordu ki, bunlar Fener Adaları ve dünya harikalarından biri olarak kabul edilen muhteşem bir fenerle birbirinden ayrılmıştı.

Müslümanların ticareti geliştirmek için yaptıkları en önemli hizmetlerden biri de kervansaraylardır. Kervansaraylar özellikle Selçuklular zamanında yaygınlaşmıştır. Bu yapılar vakıf niteliğindedi ve yolculara 3 gün boyunca ücretsiz konaklama ve yemek, bazende eğlence imkanı sunuyordu. Kervansaraylar, İslam'da yolcular için öngörülen vakıf-hayır işlerinin sadece bir kısmıydı ve önemli ticaret yolları üstünde belirli aralıklarla inşaa edilmişti. Kervansarayların avlusu vardı ve odalar işlevlerine göre; konaklama odaları, ambar, ahır ve bekçi odası olarak tanımlanmıştı.

Müslüman tüccarlar ürünlerle beraber dinleri İslam'da uzaklara taşıdılar. Müslüman tüccarların samimiyeti ve dürüstlüğü sayesinde İslam, Çin'e ve Orta Afrika'ya yayılmıştır. Bu tüccarlar özellikle Afrika'ya nüfuz ettiler ve Berberi tüccarlar İslam'ı Büyük Sahra boyunca yaymıştır. Kızıldeniz'i Nil'e bağlayan ticaret yollarının bulunduğu bölgede yaşayan tüm Kuzey Afrikalı göçmenler kısa sürede İslam'ı kabul etmişlerdir.

İslam dünyasındaki bazı merkezler ticari alış-verişteki önemli konumlarından dolayı başarılı toplumlar ortaya çıkarmıştır. 10.yy gezgini İbn Havqal Tunus-Kayravan'ı ve Fas Sijilmasa'yı eserinde tarif etmiştir: "Mağrip'teki en büyük şehir Kayravan ticaretiyle, zenginliğiyle, marketlerinin güzelliğiyle diğer şehirlerin hepsine üstünlük sağlar. Mağrip'teki tüm şehirlerin geliri 700-800 milyon dinar arasındadır. Doğuya ihraç edilen mal-

Müslümanların kervanlarını resmeden bir minyatür

lar arasında amber (eski tababette ünlüydü), ipek, kaliteli yünden giysiler, süslü elbiseler, yün etekler, halılar, demir, metal, civa.”

Avrupa, Asya ve Afrika ülkeleri; başta cilalı cam eşyalar, her çeşit tabaklanmış deri ürünler, çanak çömlek, kağıt, halı, resimli el yazmaları, kılıç gibi metal işlenmiş ürünler, oyma fildişi, pamuk kumaşlar ve ipek ip olmak üzere, çok miktarda ve türde ürünü Müslüman ülkelerden ithal ediyordu. Müslüman ürünü tekstil, metal ve cam mallar oldukça değerliydi. İşçiliği fazla olan ve pahalı malzemelerin kullanıldığı yaldızlı ve cilalı cam ürünler (özellikle Memluk cam eserleri) ayrıcalıklı bir statüye sahipti. Arkeolojik çalışmalarda Kuzey Karadeniz kıyılarından, Kiev’e Ukrayna’dan Belarus, Litvanya ve Moskova’ya, Hollanda Maastricht ve İskandinavya’ya kadar değişen farklı bölgelerde bu değerli Memluk cilalı cam eserleri bulunmuştur.

Müslüman kervanları uzak mesafelere seyahat etmiştir. Kervanlar genelde çok büyüktü, öyle ki, bir kere kaybettiğinizde yerinizi bir daha bulmanız mümkün değildi. Yolculuk sırasında da yemek pişiriliyor. Kervandaki koyun ve keçilerin et ve sütünden faydalanılıyordu. Bu yolculukların amacı ya hac ya da ticareti ve kervanıyla Çin’e kadar gidip bu uzak ülkeyi Hindistan’a, İran’a, Suriye’ye, Mısır’a bağlayan Müslüman tüccarlardı.

Bu ticaret destanından 20.yy Amerikalı tarihçisi Will Duran şöyle bahseder: “O (ticaret); tarif, traffic(orjinali-traffak), magazin, bazaar ve caravan gibi kelimelerle izlerini pek çok Avrupa diline bırakmıştır. Devletten ayrı endüstri ve bağımsız ticarete değerini koruyan para birimi yardım etmiştir.”

Ticarî Kimya

11.yy önce Müslüman kimyacıların sistematik yaklaşımı “keşifler süreci”ne yol açmıştır, bu keşifler günümüzde her şahsı ve her milleti etkilemektedir. Örneğin, bu süreçte bulunan siyah motor yağının 4000’den fazla kullanımını vardır.

Damıtma, kaynama noktalarına göre sıvıları ayırma işlemi, Müslüman kimyacıların 8.yy’dan beri uyguladıkları bir yöntemdir, ilk ve en ünlü kullanımı gül suyu ve esans üretimindedir. Şarabın damıtılmasından saf alkol bulunmuştur. Cabir İbn Hayyan eserinde alkolün damıtılması için soğutma yöntemlerini açıklamıştır. Bu damıtılmış alkol, asit, ilaç ve parfüm üretiminde ve yazı yazma gibi işlemlerde kullanılmıştır. Cabir damıtmada “imbik”i kullanan ilk kimyacıdır ve imbik hala laboratuvar-

Anadolu’da Selçuklulardan kalma bir kervansaray

larda kullanılmaktadır. Cabir, imbiği damıtma sırasında soğutma ve gerekli sıvıları toplama işlemlerinde kullanıyordu. “Alembic”(imbik) kelimesi Arapça orijinali “al-anbiq” den gelmektedir.

Yanıcı mahiyetteki alkol Cabir zamanında yaygın şekilde kullanılmıştır. 14.yy’dan kalma askeri belgelerde, damıtılmış üzüm şarabının askeri silahların üretiminde kullanımı ile ilgili tarifler vardır. Sözkonusu elyazmalarında bu kimyasal maddenin kolayca ateşlendiği bu nedenle de kumda gömülü konteynerlerde saklanması gerektiği-ne dair uyarı notu vardır.

Kindi parfüm damıtıyla ünlüydü. 9. yy’da “Parfüm ve Damıtma Kimyası Kitabı” adlı bir eser yaz-

mış ve damıtma süreçleri ve sonuçlarından bahsetmiştir.

Tunuslu İbn Badi 9 yy.önce gümüş yazı yazmak için, gümüşün damıtılmış şarapla nasıl toz haline getirildiğini tanımlamıştır.

Müslümanlar için alkol içeren içecekler haramdır, fakat Müslümanlar alkolü damıtarak pek çok faydalı alanda hizmete sunmuşlardır. *Alkol damıtımının keşfi, kimyasal ürünlerden kozmetik ürünlere kadar değişen sayısız alanda yeni ve çok çeşitli ürünler yapılmasının yolunu açmıştır.* Müslüman kimyacıların çoğu çalışmasında uygulanabilir bir yaklaşım ön plana çıkmış, onların araştırmalarıyla mürekkep, cila, lehim, çimento ve taklit inci gibi ürünler yapılabiliştir. Şahsi bu ürünlerin yanı sıra endüstri de hızla gelişmiştir.

Sentetik kimyasını geliştiren temel deneyler Razi’nin deneyleridir. Razi “Şaplar ve Tuzlar Üstüne” de civa kloridinin nasıl elde edileceğini yazmıştır. İlaçlamada kullanılan bu civa kloridinin keşfi diğer sentetik maddelerinde keşfine yol açmıştır. Civa kloridi bugün tıpta astrenjan (Organik dokuları büzerek salgıyı azaltan madde), uyarıcı, yakıcı ve antiseptik olarak kullanılmaktadır.

Ticari kimya alanındaki en önemli Müslüman buluşlarından biri de şaplı taşlardan şap elde edilmesidir ki, şap sulfirik asit, boya ve kağıt üretiminde kullanılmıştır. Sulfirik ve hidrolik asitleri de keşfeden Cabir’dir. Müslümanlar ayrıca amonyak şap ya da amonyum alüminyum sulfatı da kristalleştirmişlerdir. (Müslümanların kimya alanındaki çalışmaları daha önce yayınladığımız “Kimya” başlıklı yazımızda ayrıntılı olarak ele alınmıştır.)

Kaynaklar:

1001 Inventions-Muslim Heritage In Our World, Chief Editor- Prof.Salim T S Al-Hassani
www.1001inventions.com

Unsere Moscheen und die neuen Generationen

Für die Muslime war und ist es ein wichtiges Anliegen, die Verbundenheit zur Gemeinschaft und somit zur Moschee, als ein allgemeines islamisches Prinzip, an die neuen Generationen weiterzugeben.

Ahmet ARSLAN • ahmetasl@yahoo.com

Die Bedeutung der Moschee bei der Entwicklung einer gefestigten Persönlichkeit sowie der Entwicklung einer Gemeinschaft ist unbestreitbar. Die Rolle, die der Familie bei der Charakterbildung des Individuums zukommt, spielt die Moschee bei der Gemeinschaftsbildung. Moscheen müssen demnach Orte der Erneuerung und der geistigen Stärkung der muslimischen Gemeinschaft sein.

Das islamische Verständnis eines Gotteshauses unterscheidet sich von anderen Religionen. Im Islam ist ein Gotteshaus kein unverzichtbares Element für den Gottesdienst (Ibâda). Für Muslime ist die ganze Erde ein Ort für Gottesdienste. Alle Moscheen, auf die im Koran hingewiesen wird, bekommen ihren Wert erst durch ihren Erbauungszweck und ihre Funktion. Die Kûbâ-Moschee und die Dirâr-Moschee zeigen, dass erst eine Gemeinschaft die Moschee ausmacht. Orte bekommen ihre Würde also erst durch ihre Funktion und durch diejenigen, die sie nutzen.

Bei der Begegnung eines Kindes mit seiner Religion spielen die Moschee, der Imâm, die Gemeinschaft, das gemeinsame Gebet sowie die Feiertage eine herausragende Rolle. Die ersten Eindrücke sind prägend. Diese ersten Erfahrungen behalten ihren Einfluss ein Leben lang, solange sie nicht von intensiveren Erfahrungen verdrängt werden. Deshalb muss man sich fragen, wie ein Kind die

Moschee wahrnimmt und was für eine Wirkung dessen Atmosphäre bei dem Kind bewirkt. Negative Erfahrungen in der Moschee und unangebrachtes Verhalten der Gemeindemitglieder können zu prägenden negativen Erinnerungen führen, wie sie uns oft zu Ohren kommen.

Kinder und Jugendliche besuchen die Moschee aus unterschiedlichen Gründen. Hierzu zählen etwa die täglichen Gebete, die Freitagsgebete sowie die Feiertage. Eltern, Imâme, der Vorstand sowie die Erzieher müssen die Bedeutung dieser Anlässe entsprechend dem Alter der Kinder und Jugendlichen hinterfragen. Für die

Muslime war und ist es ein wichtiges Anliegen, die Verbundenheit zur Gemeinschaft und somit zur Moschee, als ein allgemeines islamisches Prinzip, an die neuen Generationen weiterzugeben. Vielleicht ist die Weisheit, die hinter der Sunna des Propheten (saw) steckt, das Gebet in der Gemeinschaft zu verrichten, eben diese Verbundenheit zur Moschee und Gemeinschaft.

Den Kindern wird zu den Gebetszeiten ermöglicht die Gemeinschaft, das Gebet, die zwischenmenschlichen Beziehungen zu beobachten und somit die praktische Seite des Erlernen zu erleben. Das persönliche Erleben dieser Atmosphäre kann durchaus bleibende Eindrücke hinterlassen, wobei diese sowohl negativ als auch positiv sein können.

Bildungsangebote für Kinder und Jugendliche bilden weitere Anlässe, um in die Moschee zu gehen. Angebote wie etwa Kinderspielgruppen, Koranrezitationskurse oder lockere Gesprächskreise für Jugendliche, müssen zu den Mindestangeboten einer jeden Gemeinde gehören. Hierbei muss wieder hinterfragt werden, welche Rolle solche Angebote für die Kinder und Jugendlichen spielen. Die Beantwortung dieser Frage ermöglicht uns, uns darüber klar zu werden, welche Bedeutung diese Bildungsangebote haben und von welcher Qualität sie sein müssen.

Bei Kindern zwischen 3 und 6 Jahren, die an Kinderspielgruppen, welche von qualifizierten und erfahrenen Erziehern betreut werden, teilnehmen, ist bei einer kontinuierlichen Teilnahme eine verhältnismäßig bessere Beziehung zur Moschee zu beobachten. So kann man eine durchaus positive Haltung bei den Kindern beobachten. Die positive Entwicklung des Verhältnisses anderer Altersgruppen zur Moschee ist von der Qualität der Betreuer und der angebotenen Veranstaltungen abhängig. Man kann jedoch immer noch dem Ziel entgegenlaufende Situationen vorfinden. Griesgrämige Senioren, schimpfende Erwachsene und Imâme, die keine gelungene Kommunikation mit der neuen Generation aufbauen können. Die Kinder und Jugendlichen sind sehr wohl in der Lage, das Verhalten, den Umgang in einer Gemeinde hinsichtlich der Moschee und der Religion zu beurteilen. Dadurch kann etwa der Umgang innerhalb einer Gemeinde, die Ansichten zur Religion und zur Moschee im größeren Maße beeinflussen. Dieser Zustand kann zum einen, eine Liebe zur Gemeinschaft und Religion mit sich bringen oder aber auch das Gegenteil. Deswegen muss jedes Individuum der Gemeinschaft auf sein Verhalten achten. Die Gemeinde muss sich bewusst sein, dass Kinder im entsprechenden Alter durchaus laut sein. Sie dürfen sich auch in der Moschee ihren Spielen widmen können. Dieses Bewusstsein sollte der Imâm den Gemeindemitgliedern vermitteln. Ferner ist zu sagen, dass die Bildungsangebote alle Gemeindemitglieder anzusprechen haben und in diesem Rahmen auch entsprechende Themen behandelt werden müssen. Es kann nämlich passieren, dass schon ein unangebrachtes Wort oder barsche Geste ausreicht, um die Bestrebungen des Imâms oder eines Erziehers zunichte zu machen.

Einige Schriften raten tatsächlich, Kinder unter 7 Jahren nicht mit in die Moschee zu bringen und in die Gemeinschaft mit einzubeziehen. Diese verbotende Art kann man nur mit der Unfähigkeit zur Vermittlung von Wissen erklären. Auch wenn jede Moscheegemeinde unterschiedliche Probleme hat, denn Kinder und Jugendliche sind ein Indikator der Dynamik der Umma, sie sind ihre Hoffnung. Zu den Aufgaben der Gemeinde gehört es auch den Kindern und Jugendlichen einen gesunden Respekt vor der Moschee und den Gottesdiensten sowohl theoretisch

als auch praktisch zu vermitteln.

Ein Kind, das mit der Absicht der Bildung in die Moschee kommt, wird sich an die Moschee gewöhnen und sich in ihr wohl fühlen. Viele, die in ihrer Kindheit nicht die Möglichkeit gehabt hatten, die Moschee kennenzulernen, haben trotz des Willens große Schwierigkeiten in die Moschee zu gehen.

Die bis zur Jugend von den Eltern, von der Gemeinde an die Moschee gebundenen Jugendlichen, verlieren mit steigendem Alter den Bezug zur Moschee. Monotone und sich wiederholende Angebote haben für die Jugendlichen keinen Anreiz mehr und führen zu einem Fernbleiben von der Moschee. Bei den Diskussionen um die Steigerung der Anziehungskraft der Moscheen mit etwa verschiedenen sportlichen Angeboten oder aber auch der Gestaltung eines Jugendraumes, darf man nicht das Ziel vor den Augen verlieren. Man darf nicht vergessen, dass es keine Wunderformel gibt, mit der sich alle Probleme der Jugend lösen lassen. Um eine positive Resonanz der Jugend zu bekommen, sind etwa die Eltern als Vorbilder gefragt.

Die Kinder und Jugendlichen sind sehr wohl in der Lage, das Verhalten, den Umgang in einer Gemeinde hinsichtlich der Moschee und der Religion zu beurteilen. Dadurch kann etwa der Umgang innerhalb einer Gemeinde, die Ansichten zur Religion und zur Moschee im größeren Maße beeinflussen.

Die Beziehung der Jugendlichen zum Imâm oder den verschiedenen Erziehern ist für eine ausgewogene Identifizierung mit der Moschee von grundlegender Bedeutung. Denn eine Wissensvermittlung ohne Zuneigung und Aufmerksamkeit ist nicht fruchtbar.

Die Moscheen bedürfen einer jungen Generation, die in den Moscheen aufgewachsen ist und ihr zugeneigt sind. Die Kinder und Jugendlichen sind auf der Suche nach verständnisvollen Imâmen, Erziehern und Vorständen, die eine angenehme Atmosphäre schaffen. Aber welche Kinder bzw. Jugendliche sind das? - Kinder, deren Mütter und Väter durch eine vorbildhafte Lebensweise versuchen, in den Herzen ihrer Kinder das Bewusstsein für den Glauben und das Gebet zu festigen.

Srebrenica

Mitten in Europa, vor den Augen der Europäer, haben bosnischen Serben, die sich gegen die Unabhängigkeit Bosnien und Herzegowinas aussprachen, im Jahre 1992 einen Krieg begonnen und nahezu 200 000 Menschen ermordet.

Murat KURT • @ muratkurt66@hotmail.com

„... Unsere Feinde kennen nur ein Volk, ihr eigenes Volk; sie kennen nur eine Religion, ihre eigene; sie kennen nur eine politische Partei, ihre eigene Partei. Alles, was nicht von ihnen kommt, ist laut ihrer Meinung nach dem Untergang geweiht...“ (Alija Izetbegovic)

Wenn man die Menschheitsgeschichte betrachtet, ist nicht zu übersehen, dass das 20. Jahrhundert, das Jahrhundert des technischen Fortschritts, das Jahrhundert des schnellen Wandels ist. Es ist aber auch das Zeitalter des schier unersättlichen Verlangens, des nicht zu befriedigenden Egos. Das auffälligste Merkmal dieses Zeitalters ist, dass die blutigsten und grausamsten Massaker der Menschheitsgeschichte in diesem Jahrhundert stattfanden.

Mitten in Europa, vor den Augen der Europäer, haben bosnischen Serben, die sich gegen die Unabhängigkeit Bosnien-Herzegowinas aussprachen, im Jahre 1992 einen Krieg begonnen und nahezu 200 000 Menschen ermordet. Der Krieg sollte 1995 mit einem blutigen Endkampf besiegelt werden. Die Serben haben im Dorf Potocari bei Srebrenica, das vom UN-Sicherheitsrat im April 1993 zur sicheren Zone erklärt und von holländischen Soldaten kontrolliert wurde, das größte Massaker nach dem Zweiten Weltkrieg angerichtet. Laut den letzten Untersuchungen wurden in wenigen Tagen 8325 Muslime ermordet.

Eigentlich waren die Geschehnisse zwischen dem 11. und dem 17. Juli 1995 in Srebrenica – einer im Osten Bosnien und Herzegowinas und Nahe an der Grenze zu Serbien Stadt – keine große Überraschung. Das Massaker kam Schritt für Schritt. Mit voller Unterstützung durch den Präsidenten Slobodan Milosevic und dem Generalstabchef Momcilo Perisic griffen serbischen Milizen unter dem Kommando von Radovan Karacic, dem Präsidenten der Bosnisch-Serbischen Republik und zugleich

Vorsitzenden der Serbisch-Demokratischen Partei, sowie General Ratko Mladic Bosnien und Herzegowina an und richteten großes Unheil an der Menschheit an. Viele, vor den Überfällen der Serben fliehende bosnische Muslime, fanden Zuflucht in der Nähe von Srebrenica. So wuchs die Einwohnerzahl von Srebrenica von 10 000 auf 60 000. Am 27. September 1994 verlas der damalige Präsident Bosnien und Herzegowinas Alija Izetbegovic, in seiner Rede, die er auf der 49. Tagung der UN-Vollversammlung in New York hielt, einen Brief, den er aus Srebrenica erhalten hatte. Mit diesem wollte er die Weltöffentlichkeit warnen. Aus dem Brief ging hervor, dass die Gefahr eines Massakers bevorstehe.

Genau genommen herrschte, in dem seit längerer Zeit unter Besatzung stehenden Srebrenica, ein Widerstand. Es mangelte an Medikamenten, Lebensmitteln und Elektrizität. Von Zeit zu Zeit ernährten sich die Menschen von dem Futter, das für die Tiere bestimmt war oder von Gräsern und Gewächsen, um dem Tode zu entkommen. Täglich kamen 30 bis 40 Menschen aufgrund von Hunger, Krankheit und militärischen Angriffen ums Leben. Nachdem die Munition und die Nahrungsmittel aufgebraucht waren, wurde auch der Widerstand immer schwächer.

Am 11. Juli 1995 um 4.15 Uhr drang der siegesgewisse Ratko Mladic mit seinen Milizen ohne jeglichen Widerstand in ein geschwächtes Srebrenica vor. Dann marschierten sie zum Lager in Potocari, in dem sich bosnische Muslime unter dem Schutz holländischer Truppen befanden.

Laut Berichten von Überlebenden haben die serbischen Soldaten, die die Stadt unter ihre Kontrolle brachten, die Menschen auf einem Platz versammelt und dann nach Geschlechtern getrennt. Daraufhin wurden die Män-

ner entweder weggebracht, auf der Stelle ermordet oder in den Wald verschleppt. Von den Frauen erwarteten sie, dass sie zu den Bussen und Lastwagen liefen. Die holländischen Soldaten, die die Bosnier eigentlich schützen sollten, stellten sich unter den Befehl der Serben. Einige der Serben trugen UN-Uniformen.

Am 13. Juli hatten die serbischen Soldaten ungefähr 5 000 Bosnier aus dem Sammelzentrum herausgeholt. Die Männer töteten sie direkt vor dem Zentrum. Das Schlimmste, was die holländischen Soldaten den Bosniern antaten, war, dass sie all diese Geschehnisse verheimlichten. Die Weltöffentlichkeit hatte lange Zeit keine Kenntnis über diese Geschehnisse.

Ein wichtiger Aspekt, der bei dem Massenmord eine Rolle spielte, war, dass die Serben durch den Mord an den Bosniern Rache an den Türken nehmen wollten. Am 11. Juli 1995 sagte Mladic in Srebrenica: „Zum großen Vidovdan-Feiertag, schenke ich dem serbischen Volk Srebrenica.

Und heute werden wir Rache an dem türkischen Volk nehmen.“ Nach diesen Worten begann Mladic den Völkermord in Srebrenica. Ein anderer Aspekt ist, dass es unter den serbischen Milizen, die Srebrenica besetzten, Soldaten aus der Ukraine, Rumänien, Bulgarien, Russland und sogar Griechenland – je in ihren eigenen Uniformen – gab, die den Serben Hilfe leisteten.

Radovan Karadzic wurde kurz nach dem Massaker gefasst. Ratko Mladic, der Hauptverantwortliche für das Massaker in Srebrenica, konnte auch 14 Jahre nach dem Krieg nicht festgenommen werden. Im Jahre 2007 wurden die Geschehnisse in Srebrenica vonseiten des internationalen Gerichtshofs in Den Haag als Völkermord eingestuft, jedoch dürfe Serbien nicht dafür verantwortlich gemacht werden.

Die Niederlande haben sich aufgrund der Mitschuld ihrer Soldaten an dem größten Massaker nach dem Zweiten Weltkrieg nicht nur nicht entschuldigt oder jegliche Anteilnahme gezeigt, sondern haben am 4. Dezember 2006 ihre Soldaten mit Goldmedaillen ausgezeichnet, da diese ihre Aufgabe unter schweren Bedingungen gut gemeistert hätten.

Jahre später haben wir die Gelegenheit bekommen Srebrenica zu besichtigen. Die Stadt war von einer unheimlichen Ruhe umgeben. Alles roch nach Tod. Diese Stadt, welche nicht wirklich belebt ist, ist immer noch in tiefe Trauer versunken. Trotz der vergangenen 14 Jahre waren die schmerzvollen Spuren nicht verwischt. Wenn man die Autobatterie-Fabrik betritt, in der die Menschen versammelt wurden, spürt man diesen Schmerz. Heute steht ein Teil dieser Fabrik leer, ein anderer Teil wurde zu einem Museum umgebaut. Einige Gegenstände, die die

Menschen zum Zeitpunkt des Massakers bei sich getragen hatten, werden hier ausgestellt. In einem kleinen Zimmer kann man sich sogar einen Film ansehen, in dem Aufnahmen von den Tagen des Völkermords gezeigt werden. Es ist unmöglich, sich angesichts der Aufzeichnungen nicht für die Menschheit zu schämen und seine Tränen zurückzuhalten.

Frauen berichten, wie sie von ihren Söhnen, die älter als 12 Jahre waren, und von ihren Männern getrennt wurden. Weiterhin werden in dem Film die Grausamkeiten, die fern von jeglicher Menschlichkeit sind und die von Ratko Mladic, dem Hauptverantwortlichen des Massakers, ausgeübt wurden, gezeigt. Obwohl 14 Jahre vergangen sind, sind viele Opfer immer noch verschollen. Ihre Leichname können nicht aufgefunden werden. Die Grabstätte der Märtyrer, die gegenüber der Fabrik liegt, erzählt ihren Besuchern leise von den vorgefallenen Grausamkeiten.

Bosnien und Herzegowina hat Grausamkeiten erlebt, die man sich in einem kultivierten Europa nicht vorstellen

Massengräber in Srebrenica

mag. Wenn man bosnisch-herzegowinischen Boden betritt, verspürt man die Schmerzen, die dort erduldet wurden. Auf diesem Territorium herrscht Trauer und Enttäuschung. Die jetzige Situation der Bosnier zeigt, dass es trotz der Geschehnisse keine wirklichen Veränderungen gegeben hat.

In dieser Region wurden jede Menge Massenmorde begangen. Doch Srebrenica ist anders. An Srebrenica wurde nicht nur ein Mord begangen, Srebrenica wurde im Stich gelassen. Srebrenica hat uns diejenigen erkennen lassen, die zwar von einer zivilisierten, modernen und freien Welt sprechen, aber Srebrenica den Mordgelüsten der serbischen Milizen überlassen haben.

Der Aspekt, der hier Achtung verdient ist folgender: Es ist unwichtig, in welchem Zeitalter man lebt und wie viel technischer Fortschritt vorhanden ist. Denn der Mensch ist immer Mensch, er wird stets vor Entscheidungen gestellt und hat die Möglichkeit Gutes oder auch Schlechtes zu tun. Srebrenica hat uns noch einmal gelehrt, dass es falsch ist zu sagen, dies oder jenes kann in unserem Zeitalter nicht mehr vorkommen.

Europas Wahl

İlhan BİLGÜ • ibilgu@img.de

Die für eine Demokratie beunruhigend niedrige Wahlbeteiligung von 43 Prozent bei den Wahlen zum Europäischen Parlament wirft erneut Fragen bezüglich der Zukunft der Europäischen Union auf. 100 der 736 Sitze im Parlament gehören rassistischen und fremdenfeindlichen Abgeordneten an, Tendenz steigend. Außer in Frankreich, wo die Rechten an Einfluss verlieren, werden rechtsnationale Parteien in Mittel- und Nordeuropa immer stärker. So gehört einer der 13 finnländischen Abgeordneten der Partei „Wahre Finnen“ und zwei der insgesamt 17 bulgarischen Abgeordneten der Partei Ataka an. Vier der 25 niederländischen Abgeordneten kommen von der islamfeindlichen rechtspopulistischen „Partei für die Freiheit“, während rechte Politiker über die Liste Dr. Martin und die Freiheitspartei fünf der 17 österreichischen Sitze erlangten. Weiter bekam die dänische Volkspartei zwei von 13 dänischen Sitzen. Während die ungarischen und rumänischen Rechten je drei Sitze erhielten, konnte die polnische als Euroskeptiker bekannte „Partei für Recht und Gerechtigkeit“ 15 von 50 polnischen Sitzen für sich gewinnen.

Haben die Europäer keinen Glauben mehr an die Union oder hat sich die Union den Bürgern nicht erklären können? Die Antwort auf diese Fragen verbirgt sich in der Tatsache, dass nahezu keines der gemeinsamen europäischen Probleme während des Wahlkampfes ernsthaft thematisiert wurde. Eines dieser Probleme, das sich auch auf die Wahlergebnisse ausgewirkt hat, ist die Ablehnung gegenüber der EU. Der Erfolg derjenigen Parteien, die sich diese Ablehnung zunutze gemacht haben, zeigt, dass die Union in den Augen des einfachen Bürgers immer mehr an Bedeutung verliert. Dies gilt jedoch nicht nur für die Bürger, auch die Parteien haben keine genaue und einheitliche Vorstellung von Europa. Die Wahlsprüche der beiden großen Parteien Deutschlands zeigen dies. Denn sowohl der Wahlspruch der CDU („Wir in Europa“) als auch der der SPD („Mehr SPD für Europa!“) sind nicht wirklich verständlich.

Vor diesem Hintergrund ist es erforderlich, sich Gedanken über die institutionellen Aufbau und die Wirkung der EU zu machen, anstatt sich über das Desinteresse der Wähler zu beschweren. Denn vor allem der komplexe Aufbau der Europäischen Union und die begrenzte Kompetenz des Europäischen Parlaments verhindern die Einflussmöglichkeiten der Wählerschaft. Von den Wählern wird die EU als kaum durchschaubares und nationale Interessen einschränkendes bürokratisches System wahrgenommen. In den Köpfen der Wähler schwirren zu viele Fragen bezüglich der EU. Nicht einmal die Frage „Was ist die EU?“ kann kaum zufrieden stellend beantwortet werden. Ist sie so etwas wie ein Staat oder eher eine Staatengemeinschaft? Inwieweit können sich die Wähler in die Entscheidungsprozesse einbringen? Inwieweit können sie diese kontrollieren? Vom heutigen Standpunkt aus können diese Fragen sowohl positiv als auch negativ beantwortet werden. Dies führt dazu, dass der Union Grenzen gesetzt werden, aber auch zu mehr Problemen für den Wähler. Ei-

ne andere Frage ist die der Regierung. Die EU ermöglicht und erfordert in vielen Bereichen wie der Sicherheit, des freien Personen- und Warenverkehrs oder der Abstimmung der landesspezifischen Gesetze eine Zusammenarbeit, aber wer regiert die EU? Das Europäische Parlament hat außer in Fragen des Umwelt- und Verbraucherschutzes keine Entscheidungsbefugnis. Es bestätigt lediglich die von der EU-Kommission getroffenen Entscheidungen. Dies ist ein Grund für die Zurückhaltung der EU-Bürger.

Die EU begann als eine Wirtschaftsunion und gelangte erst nach der Phase des Gemeinsamen Marktes zu seiner heutigen Form. Durch den Vertrag von Lissabon wollte man der EU eine einheitliche Struktur geben, was aber am Ergebnis des irländischen Referendums scheiterte. Auch in Frankreich, den Niederlanden, Dänemark und der Tschechischen Republik gibt es Widerstand gegen derlei Pläne. Die EU befindet sich also in einer schwierigen Lage: Sie muss die europäischen Wähler von der EU überzeugen, obwohl es innerhalb der Mitgliedsstaaten noch viele Bedenken gibt. Wenn von der EU gesprochen wird, kommen einem in erster Linie der Europäische Rat, das Europäische Parlament und die Europäische Kommission in den Sinn, die zwar zu unterscheiden sind, deren Aufgabengebiete aber an vielen Stellen ineinander übergehen. Außerdem gibt es noch einen anderen europäischen Rat, nämlich den Europarat. Dieser hat seinen Sitz in Straßburg und hat ein eigenes Parlament, auch wenn dieselbe Flagge und Hymne verwendet werden. Im Europarat sitzen neben den EU-Mitgliedsstaaten auch andere europäische Länder.

Die Komplexität und überlappende Aufgabenverteilung interessiert den Wähler zwar nicht in jeder Hinsicht, jedoch wird es durchaus als bürokratische Hegemonie bewertet, wenn ein im nationalen Parlament vereinbartes Gesetzesvorhaben aufgrund des Einspruches aus Brüssel nicht zustande kommt. Das Ergebnis der letzten Wahlen ist ein Zeichen des schwindenden Glauben an die EU. Die Bemühungen, das verlorene Vertrauen in die EU, also einer als übergeordnete Instanz ihr Leben beeinflussendes Gebilde, wieder herzustellen, haben offensichtlich zu keinem Ergebnis geführt.

Der Schritt hin zur Institutionalisierung, der mit dem Vertrag von Lissabon getan wurde, hat den Eindruck erweckt, als ob die Europäische Union das Ziel der Errichtung eines übergeordneten Staats anstrebe. Dabei beinhaltet der Vertrag von Lissabon Antworten auf die vielen Fragen in den Köpfen der Menschen. Der Vertrag hat dem einzelnen Bürger mehr Möglichkeiten der Einflussnahme bei Beschlüssen und eine gewisse Kontrollmöglichkeit zugestanden. Der Vertrag ist letzten Endes aber am Widerstand der Bürger gescheitert, dem Widerstand derer, die einen rechtlichen Vertrag bestätigen sollten, obwohl sogar Juristen Schwierigkeiten haben, gewisse Inhalte des Vertrags zu verstehen. Nun bleibt nichts mehr übrig, als abzuwarten, was die EU zu unternehmen gedenkt.

Hacc'ı ve Umre'yi
Allah için
tamamlayın.
(Bakara Sûresi, 196)

PEYGAMBERİMİZİ ZİYARETE GİDİYORUZ

Hac ve Umre
yapanlar Allah'ın
misafirleridir.
Allah'dan birşey
isterlerse, onlara
verir. Af isterlerse,
onları affeder.
(İbn Mâce)

40.
YIL

Yaz Tatili Umre dönüşünde aynı biletle Türkiye'de kalma imkanı.

YAZ TATİLİ PROGRAMI

Almanya: 1210,- €

Almanya dışı: 1310,- €

RAMAZAN PROGRAMI

Almanya kısa dönem: 1465,- €

Almanya Ramazan tümü: 1565,- €

Almanya dışı kısa dönem: 1565,- €

Almanya dışı Ramazan tümü: 1665,- €

YAZ TATİLİ PROGRAMI

Bremen/Hannover	.....25.06 — 09.07.2009
Strasburg/Belçika	.....01.07. — 15.07.2009
Düsseldorf/Köln	.....03.07. — 17.07.2009
Lyon/Paris	.....08.07. — 23.07.2009
Frankfurt	.....12.07. — 27.07.2009
Hamburg	.....16.07. — 30.07.2009
Berlin	.....17.07. — 31.07.2009
Amsterdam	.....22.07. — 05.08.2009
Stuttgart	.....30.07. — 14.08.2009
Münih	.....04.08. — 18.08.2009

RAMAZAN PROGRAMI

FRANKFURT	.....21.08. — 20.09.2009
FRANKFURT	.....06.09. — 20.09.2009
PARİS	.....21.08. — 20.09.2009
PARİS	.....06.09. — 20.09.2009
AMSTERDAM	.....21.08. — 20.09.2009
AMSTERDAM	.....06.09. — 20.09.2009
LYON	.....21.08. — 20.09.2009
LYON	.....06.09. — 20.09.2009
STRASBURG	.....21.08. — 20.09.2009
STRASBURG	.....06.09. — 20.09.2009
VİYANA	.....21.08. — 20.09.2009
VİYANA	.....06.09. — 20.09.2009
BRÜKSEL	.....21.08. — 20.09.2009
BRÜKSEL	.....06.09. — 20.09.2009
ZÜRİH	.....21.08. — 20.09.2009
ZÜRİH	.....06.09. — 20.09.2009

İSLAM
TOPLUMU
MİLLÎ GÖRÜŞ

Hadsch-Umra & Reisen GmbH

Ümmet dayanışması ZEKAT-FİTRE 2009

“Şüphesiz iman edip salih ameller işleyen, namazı dosdoğru kılan ve zekatı verenlerin mükafatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur.

Onlar mahzun da olmayacaklardır.”

(Bakara Suresi 277)

3 Avrupa'da eğitim veren kurumlarımıza destek.

6 Ramazan'da, farklı ülkelerde kumanya yardımları, iftar ve sahur ikramları.

1 Başörtüsü mağduru, öğrencilere eğitim bursu.

5 Yardım komisyonunca uygun görülen mağdur ve yoksullara yardım.

4 Farklı ülkelerdeki mazlum, mağdur, muhacir ve mültecilere yardım.

2 Maddi durumu yetersiz öğrencilere eğitim bursu.

7 Kalifiye eleman yetiştirmek üzere, IGMG bünyesinde değerlendirilen üniversite öğrencilerine destek.

ZEKAT VE FİTRELERİNİZLE BU GÜZEL HİZMETLERE DESTEK OLUN

www.igmg.de
e-mail: sosyalhizmetler@igmg.de

İSLAM TOPLUMU MİLLİ GÖRÜŞ
SOSYAL HİZMETLER BAŞKANLIĞI
Boschstr. 61-65, D-50171 Kerpen
Telefon +49 2237 656 291
Fax +49 2237 656 222

HESAP NUMARALARI

Almanya

IGMG
Kreisparlasse Köln
Konto Nr. 149 277 901
BLZ 370 502 99
(Verwendungszweck: Zekat/Fitre - 2009)

Belçika

IGMG
Banque de la Poste
Bank van De Post
Numero de compte-Rekeningnummer:
000-0022642-41
(Ömschrif)ving: Zekat/Fitre - 2009
Motiv du Virement)

İsviçre

IGMG
Post Finance
Die Post
Konto Nr: 60-432299-2
(Verwendungszweck: Fitre/Zekat - 2009)

Avusturya

IGMG
Bank Austria
Konto Nr: 51574665601
Biz: 12000
(Verwendungszweck: Zekat/Fitre - 2009)

İtalya

IGMG
Intesa Sanpaolo
IBAN: IT60 5030 6909 5686 1530 6118 499
BIC: BCITITMM
(Fitre/Zekat 2009)

Danimarka

IGMG
Danske Bank
Konto Nr: 10213878
Biz: 1551
(Avt. meddeleiser vedr. betalinger kan kun anføres i dette felt: Zekat/Fitre - 2009)

Hollanda

IGMG
Rabo Bank Soest
Hesap Nosu: 104703032
(Ömschrif)ving: Fitre/Zekat - 2009)

Fransa

IGMG
Societe Generale
Code Banque: 30003
Code Guichet: 02360
Numero de Compte: 00250132753
Cle: 97
(Motif du Virement: Fitre/Zekat - 2009)